YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(viides jaosto)

26 päivänä kesäkuuta 2008 *

Asiassa T-442/03,

SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA, kotipaikka Carnaxide (Portugali), edustajinaan asianajajat C. Botelho Moniz, E. Maia Cadete ja M. Rosado da Fonseca,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi M. Balta ja F. Florindo Gijón, sittemmin M. Niejahr, J. Buendía Sierra ja G. Braga da Cruz, ja lopuksi B. Martenczuk ja Braga da Cruz,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan tapauskohtaisista toimenpiteistä, jotka Portugali on toteuttanut RTP:n hyväksi, 15.10.2003 tehdyn komission päätöksen 2005/406/EY (EUVL 2005, L 142, s. 1), siltä osin kuin

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

tässä päätöksessä todetaan, että tietyt toimenpiteet eivät ole valtiontukia ja että muut ovat yhteismarkkinoille soveltuvia,

EUROOPAN YHTEISÖJEN
ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Vilaras (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. E. Martins Ribeiro ja K. Jürimäe,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 22.11.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 16 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Ottaen huomioon yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen tärkeän aseman unionin yhteisten arvojen joukossa ja niiden merkityksen sosiaalisen ja alueellisen

yhteenkuuluvuuden edistämisessä yhteisö ja jäsenvaltiot huolehtivat kukin toimivaltansa mukaisesti ja tämän sopimuksen soveltamisalalla siitä, että tällaiset palvelut toimivat sellaisin perustein ja edellytyksin, että ne voivat täyttää tehtävänsä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta [EY] 73, [EY] 86 ja [EY] 87 artiklan soveltamista."

2 EY 86 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Yrityksiin, jotka tuottavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, sekä fiskaalisiin monopoleihin sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin kilpailusääntöjä siltä osin kuin ne eivät oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä hoitamasta niille uskottuja erityistehtäviä. Kaupan kehitykseen ei saa vaikuttaa tavalla, joka olisi ristiriidassa yhteisön etujen kanssa."

3 EY 87 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

"Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan."

4 Jäsenvaltioiden julkisen palvelun yleisradiotoiminnasta laaditussa pöytäkirjassa (EYVL 1997, C 340, s. 109; jäljempänä Amsterdamin pöytäkirja), joka on lisätty Amsterdamin sopimuksella EY:n perustamissopimuksen liitteeksi, määrätään seuraavaa:

"[Jäsenvaltiot], jotka katsovat, että jäsenvaltioiden julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin

tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvata viestinnän moniarvoisuus, ovat sopineet seuraavista tulkitsevista määräyksistä, jotka liitetään [EY:n] perustamissopimukseen:

[EY:n] perustamissopimuksen määräykset eivät rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa rahoittaa julkista yleisradiotoimintaa, siinä määrin kuin rahoitus myönnetään yleisradioyritykselle kunkin jäsenvaltion antaman, määrittelemän ja järjestämän julkisen palvelun tehtävän täyttämiseksi, ja siinä määrin kuin rahoitus ei vaikuta yhteisön kauppa- ja kilpailuolosuhteisiin sellaisessa laajuudessa, että se olisi yleisen edun vastaista, kun samalla otetaan huomioon tällaisen julkisen palvelun tehtävän toteuttaminen."

5 Komissio julkaisi 15.11.2001 tiedonannon valtiontukisääntöjen soveltamisesta julkiseen yleisradiotoimintaan (EYVL C 320, s. 5; jäljempänä yleisradiotiedonanto), jossa komissio esitti periaatteet, joita se aikoo noudattaa soveltaessaan EY 87 artiklaa ja EY 86 artiklan 2 kohtaa julkiselle yleisradiotoiminnalle myönnettyyn valtion rahoitukseen (tämän tiedonannon 4 kohta).

Tosiseikat

6 RTP – Radiotelevisão Portuguesa, SA on julkisessa omistuksessa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on vastata Portugalin julkisesta televisiopalvelusta sellaisten sopimusten nojalla, joiden otsikkona on "julkista televisiopalvelua koskevat konsessiosopimukset" ja jotka on tehty 17.3.1993 ja 31.12.1996 (jäljempänä yhteisesti julkista palvelua koskevat sopimukset).

7 Kantajana oleva SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA on kaupallinen televisioyhtiö, joka vastaa erään Portugalin tärkeimmän yksityisen televisiokanavan toiminnasta.

8 Kantaja teki komissiolle 30.7.1993 ja 12.2.1994 (NN 133/B/01), 16.10.1996 (NN 85/B/2001) ja 18.6.1997 (NN 94/B/99) kolme kantelua, joiden mukaan Portugalin tasavalta sovelsi tiettyjä tapauskohtaisia toimenpiteitä ja maksoi RTP:lle vuotuisia korvauksia, jotka olivat yhteismarkkinoille soveltumattomia valtiontukia.

9 Kantaja nosti 3.3.1997 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen, joka rekisteröitiin numerolla T-46/97 ja jossa se vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 7.11.1996 tehdyn komission päätöksen, joka on tehty aloittamatta ensin EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) määrättyä muodollista tutkintamenettelyä ja joka koskee EY 88 artiklan soveltamismenettelyä julkisten televisiokanavien rahoittamisen alalla, sekä päätöksen, jonka se väittää sisältyneen 20.12.1996 päivättyyn komission kirjeeseen. Tällä päätöksellä ja tällä kirjeellä komissio on todennut tietyistä kanteluissa esille tuoduista toimenpiteistä, etteivät ne ole valtiontukia, ja tiettyjen muiden tällaisten toimenpiteiden osalta pyytänyt Portugalin viranomaisilta tietoja.

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi asiassa T-46/97, SIC vastaan komissio, 10.5.2000 antamassaan tuomiossa (Kok. 2000, s. II-2125), että koska se aika, joka vaaditaan tavanomaiseen alustavaan tutkintaan, ylittyi merkittävästi, komission alustavan tutkinnan päättyessä yhä vallinneet vakavat vaikeudet olisivat oikeuttaneet sen, että tämä toimielin olisi aloittanut muodollisen tutkintamenettelyn (tuomion 105–109 kohta), ja se kumosi 7.11.1996 tehdyn päätöksen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti sitä vastoin tutkimatta 20.12.1996 päivätystä kirjeestä nostetun kanteen, koska tämä kirje ei ollut päätös (tuomion 49 kohta).

11 Tämän tuomion johdosta kantaja osoitti komissiolle kolmella 26.7.2001 päivätyllä kirjeellä kolme toimintakehotusta, jotka koskivat vastaavasti sen kolmea kantelua

ja joiden tarkoituksena oli näissä kanteluissa esiin tuotuja toimenpiteitä koskevan muodollisen tutkintamenettelyn aloittaminen.

12 Näitä toimintakehotuksia seurasi kaksi laiminlyöntikannetta, jotka kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 6.12.2001 ja jotka on rekisteröity numeroilla T-297/01 ja T-298/01. Komission 7.11.2001 tekemän aloitteen ja tämän toimielimen 13.11.2001 ja 30.9.2003 esittämien kannanottojen (jäljempänä 13 ja 14 kohta) seurauksena lausunnon antaminen asioissa raukesi (yhdistetyt asiat T-297/01 ja T-298/01, SIC v. komissio, tuomio 19.2.2004, Kok. 2004, s. II-743).

13 Komissio kehotti 7.11.2001 päivätyllä kirjeellä EY 88 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti Portugalin tasavaltaa antamaan sille tietoja, jotta se voi määrittää, ovatko nämä maksut uusia tukia vai olemassa olevia tukia. Komissio pyysi tämän jälkeen Portugalin tasavaltaa 30.9.2003 päivätyllä kirjeellä asetuksen N:o 659/1999 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti esittämään huomautuksensa, ja näin tehdessään se aloitti näiden toimenpiteiden olemassa olevien tukien luonteen tutkimisen ensimmäisen vaiheen. Nämä vuotuiset korvaukset ja 30.9.2003 tehdyllä päätöksellä aloitettu niitä koskeva menettely eivät ole nyt esillä olevan kanteen kohteena.

14 Komissio ilmoitti 13.11.2001 päivätyllä kirjeellä Portugalin tasavallalle päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa määrätty muodollinen tutkintamenettely sellaisten tiettyjen tapauskohtaisten toimenpiteiden osalta, jotka Portugalin tasavalta on toteuttanut RTP:n hyväksi vuosina 1992–1998. Kyseessä ovat seuraavat toimenpiteet:

– vapautus RTP:n perustamiskirjan rekisteröintimaksuista ja -kuluista, jotka olivat 33 miljoonaa Portugalin escudoa (PTE) (jäljempänä verovapautukset)

– Portugal Telecom -yhtiön RTP:lle myöntämät televisiolähetysverkon käyttömaksuun liittyvät järjestelyt (jäljempänä käyttömaksujärjestelyt)

– sosiaaliturvalaitoksen ja RTP:n välinen sopimus, joka koski RTP:n velan uudelleenjärjestelyä ja tämän laitoksen luopumista viivästyskorkojen perimisestä

– RTP:n pääoman korottaminen 5,4 miljardilla PTE:lla vuonna 1993 korvauksena RTP:n televisiolähetysverkon myynnistä

– vuonna 1994 tapahtunut 5 miljardin PTE:n suuruinen joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku, jonka Portugalin tasavallan väitetään taanneen (jäljempänä vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku)

– RTP:n ja Portugalin kulttuuriministeriön vuonna 1996 tekemä pöytäkirja, joka koski RTP:n suorittamaa rahoitusta elokuvateollisuuden tukemiseksi

– rakenneuudistussuunnitelma vuosiksi 1996–2000

– Portugalin tasavallan vuosina 1994–1997 toteuttamat RTP:n pääomankorotukset, jotka olivat suuruudeltaan 52,2 miljardia PTE

– Portugalin tasavallan RTP:lle vuosina 1997 ja 1998 myöntämät lainat, joiden kokonaismäärä oli 20 miljardia PTE.

15 Päätös muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä (EYVL 2002, C 85, s. 9) ja se annettiin kantajalle tiedoksi 8.1.2002 päivätyllä kirjeellä. Tässä päätöksessä komissio kehotti niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa.

16 Kantaja esitti huomatuksensa komissiolle 8.2.2002 päivätyllä kirjeellä, jonka viitenumero on 1543.003.CA.001, ja 9.5.2002 päivätyllä kirjeellä, jonka viitenumero on 1543.003.OB.001.

17 Näissä huomautuksissa se vaati komissiota pyytämään Portugalin viranomaisia antamaan tiedoksi julkista palvelua koskevan vuoden 1993 sopimuksen 19 §:ssä ja julkista palvelua koskevan vuoden 1996 sopimuksen 25 §:ssä määrätyt RTP:n ulkoiset tilintarkastuskertomukset (jäljempänä sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset). Kantaja pyysi saada esittää huomautuksensa näiden kertomusten sisällöstä.

18 Komissio ei vastannut kantajan näihin vaatimuksiin.

19 Saadakseen tietoja sopimusperusteisista ulkoisista tilintarkastuskertomuksista tai todistuksen niiden puuttumisesta kantaja aloitti maaliskuusta 2003 lähtien kansallisella tasolla useita peräkkäisiä menettelyjä aluksi Ministro de Estadossa (varapääministeri) ja valtiovarainministeriössä, kansliaministerin ja RTP:n hallintoneuvoston puheenjohtajan luona, ja tämän jälkeen tutustumisoikeutta hallinnollisten asiakirjojen osalta käsittelevässä Portugalin tutkijalautakunnassa ja lopuksi Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboassa (Lissabonin alueellinen hallinto-oikeus, Portugali).

20 Kantaja toisti 16.5.2003 päivätyllä kirjeellään komissiolle esittämänsä vaatimuksen kehottaa Portugalin viranomaisia esittämään sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset.

21 Komissio hylkäsi tämän vaatimuksen 19.6.2003 päivätyllä kirjeellään.

22 Kantaja arvosteli komission kantaa 4.8.2003 sille lähettämällään kirjeellä.

23 Komissio päätti tapauskohtaisista toimenpiteistä, jotka Portugali on toteuttanut RTP:n hyväksi, 15.10.2003 tekemällään päätöksellä 2005/406/EY (EUVL 2005, L 142, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös), että jotkut näistä tapauskohtaisista toimenpiteistä ovat yhteismarkkinoille soveltuvia valtiontukia (riidanalaisen päätöksen 1 artikla), kun taas muut tapauskohtaiset toimenpiteet eivät ole valtiontukea (riidanalaisen päätöksen 2 artikla).

24 Portugalin viranomaiset antoivat 4.12.2003 päivätyllä kirjeellä ja Tribunal Administrativo de Círculo de Lisboan 16.10.2003 antaman tuomion johdosta kantajalle tiedoksi yhden sopimusperusteisista ulkoisista tilintarkastuskertomuksista; tämän tilintarkastuksen oli suorittanut tilintarkastusyhtiö vuonna 2001, ja se koski vuotta 1998 (jäljempänä vuotta 1998 koskeva sopimusperusteinen ulkoinen tilintarkastuskertomus). Portugalin viranomaiset ilmoittivat kantajalle vuosia 1993–1997 koskevien sopimusperusteisten ulkoisten tilintarkastuskertomusten osalta, että ”koska ne eivät ole kansliaministerin hallussa, [oli] mahdotonta toimittaa todistusta, koska näiden kertomusten olemassaoloa tai niiden puuttumista ei voida varmuudella todeta”.

25 Komissio antoi 11.12.2003 päivätyllä kirjeellään riidanalaisen päätöksen tiedoksi kantajalle.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

26 Kantaja nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 31.12.2003 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt esillä olevan kanteen.

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoja muutettiin 13.9.2004 alkaen, ja esittelevä tuomari nimitettiin puheenjohtajaksi viidenteen jaostoon, jolle esillä oleva asia näin ollen siirrettiin.

28 Kantaja toimitti vastauksensa liitteenä RTP:n hallintoa koskevan 6.6.2002 päivätyn tarkastuskertomuksen nro 08/2002, jonka Tribunal de Contas (tilintarkastustuomioistuin, Portugali) oli laatinut (jäljempänä Tribunal de Contasin kertomus). Kantaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta sen työjärjestyksen 65 artiklan b alakohdan nojalla pyytämään komissiota esittämään yksityiskohtaiset tiedot, jotka Portugalin viranomaiset olivat vastineen mukaan toimittaneet tälle toimielimelle.

29 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan siltä osin kuin EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamiseksi välttämättömät edellytykset eivät ole täyttyneet

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 artiklan siltä osin kuin siinä todetaan, että verovapautukset, käyttömaksujärjestelyt sekä vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku eivät ole valtiontukea

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

31 Sen lisäksi, että nyt esillä olevassa kanteessa esitetään neljä kanneperustetta, jotka koskevat ensinnäkin huolellisuus- ja puolueettomuusvelvollisuuden laiminlyöntiä, toiseksi tosiseikkoja koskevia virheitä ja perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, kolmanneksi oikeudellista virhettä, joka johtuu siitä, että tiettyjä toimenpiteitä ei ole luokiteltu valtiontueksi, ja neljänneksi EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisen edellytyksiä koskevaa oikeudellista virhettä, siinä keskitytään olennaisin osin kahteen pääasialliseen moitteeseen, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen päätösosan kahta artiklaa ja kolmatta ja neljättä kumoamisperustetta.

32 Kolmatta kumoamisperustetta vastaava ensimmäinen pääasiallinen moite koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa olevaa komission päätelmää, jonka mukaan Portugalin tasavallan toteuttamat tietyt toimenpiteet eivät ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

33 Neljättä kumoamisperustetta vastaava toinen pääasiallinen moite koskee komission päätelmää, jonka mukaan muihin toimenpiteisiin, joiden osalta on selvää, että ne ovat EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, voidaan soveltaa EY 86 artiklan 2 kohdassa määrättyä poikkeusta (riidanalaisen päätöksen 1 artikla).

34 Erityisesti toisen moitteen yhteydessä kantaja vetoaa ensimmäisessä perusteessa sekä toisen perusteen tiettyjen seikkojen yhteydessä siihen, että komissio on laiminlyönyt velvollisuutensa huolelliseen ja puolueettomaan tutkimiseen.

35 Aluksi on tarkasteltava ensimmäistä pääasiallista moitetta ja näin ollen kolmatta kumoamisperustetta.

Kolmas kanneperuste, joka koskee oikeudellista virhettä, joka johtuu siitä, että tiettyjä toimenpiteitä ei ole luokiteltu valtiontueksi

Ensimmäinen osa, joka koskee sitä, että verovapautuksia ei ole luokiteltu valtiontueksi

– Asianosaisten lausumat

36 Kantajan mukaan 14.8.1992 annetun Lei nº 21/92, transforma a Radiotelevisão Portuguesa, E.P., em sociedade anónima -nimisen lain (Portugalin laki nro 21/92 Radiotelevisão Portuguesa, E.P:n muuttamisesta osakeyhtiöksi, jäljempänä laki nro 21/92; Diário da República I, osa I-A, nro 187, 14.8.1992) 11 §:n 1 momentissa säädetty toimenpide, jolla sallitaan RTP:n muuttaminen osakeyhtiöksi epävirallisella rekisteröinnillä ilman notaarin vahvistusta, on antanut RTP:lle edun, jota muut markkinoilla olevat talouden toimijat eivät ole saaneet. Se ilmenee RTP:n vapauttamisena tähän muuttamiseen liittyvien rekisteröintimaksujen ja palkkioiden maksamisesta. Tämän vapautuksen arvo on 33 miljoonaa PTE.

37 Lisäksi lain nro 21/92 11 §:n 2 momentissa säädetään myös rajoituksetta siitä, että RTP vapautetaan kaikista maksuista ja palkkioista kaikkien kirjaamis-, rekisteröinti- tai merkintätoimien osalta kaikissa rekisteröintiyksiköissä, kaikissa hallintoviranomaisissa ja julkisissa elimissä.

38 Koska näissä valtion antamissa säännöksissä annetaan etuuksia edunsaajayritykselle ja koska ne ovat luonteeltaan valikoivia, sillä niitä sovelletaan vain julkiseen toimijaan, ne ovat valtiontukea, toisin kuin komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä (riidanalaisen päätöksen 125 perustelukappale ja sitä seuraavat perustelukappaleet).

39 Ei ole ymmärrettävissä, miten Portugalissa sovellettavan oikeusjärjestyksen yleiset periaatteet ja yleinen rakenne voisivat oikeuttaa tällaisten yksinoikeuksien myöntämisen RTP:lle, kuten komissio näyttää väittävän.

40 Komissio vastaa palauttamalla mieliin riidanalaisen päätöksen 125 perustelukappaleeseen ja sitä seuraaviin perustelukappaleisiin sisältyvät päätelmänsä.

41 Se huomauttaa, että RTP:n muuttaminen osakeyhtiöksi ei ollut välttämätön toimenpide eikä sitä myöskään voida pitää etuna. Sen avulla oli ainoastaan tarkoitus lähentää julkisen toimijan toimintaa yksityisten toimijoiden toiminnan kanssa.

42 Se lisää, että jos kantajan näkemys pitäisikin paikkansa ja jos RTP:n pitäisi vastata kaikista sen yhtiöjärjestyksen muuttamiseen liittyvistä notariaatti- ja rekisteröintikuluista, näistä johtuvat kustannukset kantaisi Portugalin tasavalta itse ilman, että näitä ”tukia” voitaisiin pitää lainvastaisina, koska yrityksen perustamiselle välttämättöminä ne liittyvät suoraan RTP:n julkisen palvelun tehtävän täyttämiseen.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

43 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpiteen luokitteleminen valtiontueksi edellyttää, että kaikki EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät

(asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 25 kohta; yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanja v. komissio, tuomio 14.9.1994, Kok. 1994, s. I-4103, 20 kohta ja asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002, Kok. 2002, s. I-4397, 68 kohta).

44 EY 87 artiklan 1 kohdassa vahvistettu valtiontukien kiellon periaate sisältää seuraavat edellytykset. Ensinnäkin kyseessä on oltava valtion toimenpide tai valtion varoilla toteutettu toimenpide. Toiseksi toimenpiteellä on annettava etua sen kohteelle. Kolmanneksi kyseisen toimenpiteen on oltava omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Neljänneksi toimenpiteen on vääristettävä tai uhattava vääristää kilpailua.

45 Valtion varojen käyttämistä koskeva ensimmäinen edellytys ei ole ollut kiistan kohteena nyt esillä olevassa asiassa. On selvää, että tämä edellytys on täyttynyt.

46 Kantajan väitteet keskittyvät toiseen näistä edellytyksistä. Verovapautukset ovat tuottaneet ja tuottavat edelleen valikoivasti RTP:lle taloudellista etua, jota muut talouden toimijat eivät saa.

47 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantaja erottelee lähtökohtaisesti kaksi etua.

48 Ensinnäkin RTP on saanut tapauskohtaisen edun, joka muodostuu sen osakeyhtiöksi muuttamiseen liittyviä rekisteröintimaksuja ja palkkioita koskevasta vapautuksesta.

49 Toiseksi RTP on saanut pysyvän edun, joka muodostuu kaikkia kirjaamis-, rekisteröinti- tai merkintätoimia liittyviä maksuja ja palkkioita koskevasta vapautuksesta kaikissa hallintoviranomaisissa.

50 Aluksi on tutkittava tapauskohtaista etua, jonka RTP on kantajan mukaan saanut.

51 Tämä etu sisältää tosiasiassa kaksi osaa: yhtäältä RTP oli vapautettu tavallisesti vaaditun notaarin vahvistaman asiakirjan laatimisesta ja näin ollen siihen liittyvistä notariaattipalkkioista (joista käytetään myös ilmaisua notariaattikulut). Toisaalta se oli vapautettu rekisteröintikuluista ja rekisteröintiin liittyvistä julkaisukuluista, koska RTP:n osakeyhtiöksi muuttamiseen liittyvät rekisteröintimuodollisuudet oli hoidettu viran puolesta ja koska julkaisumuodollisuudet olivat komission mukaan tarpeettomia, koska laki nro 21/92 julkaistiin Diário da Repúblicassa (edellä 36 kohta).

52 Komissio väittää riidanalaisessa päätöksessä tapauskohtaisen edun näiden kahden osan osalta, että lain nro 21/92 11 §:n 1 momentti, jonka perusteella RTP vapautettiin notariaatti- ja rekisteröintikuluista, ei merkitse erityisen edun myöntämistä RTP:lle. Siinä vain vahvistetaan, että 20.7.1988 annettua Lei nº 84/88 transformação das empresas públicas em sociedades anónimas -nimistä lakia (julkisten yritysten muuttamisesta osakeyhtiöiksi annettu Portugalin laki nro 84/88) (Diário da República I, osa I, nro 166, 20.7.1998; jäljempänä laki nro 84/88) sovelletaan RTP:n erityistapauksessa; tämän lain mukaan julkiset yritykset voidaan muuttaa osakeyhtiöiksi asetuksella, jolla hyväksytään osakeyhtiön yhtiöjärjestys ja joka riittää täyttämään kaikki edellytetyt rekisteröintimuodollisuudet (riidanalaisen päätöksen 127 perustelukappale). Komission mukaan on järjestelmän sisäisen logiikan mukaista, että julkisia yrityksiä kohdellaan eri tavalla, kun niiden yhtiömuoto muutetaan osakeyhtiöksi, eikä se tarjoa erityisiä etuja yrityksille, sillä tästä ei aiheudu kustannuksia (riidanalaisen päätöksen 128 perustelukappale).

53 Ennen kuin tutkitaan komission tätä perustelua, on mainittava asiaa koskevat Portugalin lainsäädännön keskeiset kohdat.

54 Lain nro 84/88 1 § kuuluu seuraavasti:

”Julkiset yritykset – – voidaan muuttaa asetuksella (decreto-lei) osakeyhtiöiksi, jotka ovat kokonaan tai pääosin julkisyhteisöjen omistuksessa, perustuslain ja tämän lain mukaisesti.”

55 Lain nro 84/88 3 §:n 3 momentissa säädetään, että ”[asetus, jonka nojalla tämä muuttaminen suoritetaan,] on riittävä asiakirja kaikille tarvittaville rekisteröintitoimenpiteille”.

56 Lain nro 21/92 11 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Täten hyväksytään tämän lain liitteenä oleva RTP SA:n yhtiöjärjestys, jota notaarin ei tarvitse erikseen vahvistaa, vaan yritys merkitään suoraan kaupparekisteriin ilman veroja ja maksuja sen jälkeen, kun yhtiöjärjestys on julkaistu Diário da República.

2. Kaikki kirjaamis-, rekisteröinti- ja merkintätoimet kaikissa rekisteröintiyksiköissä, kaikissa hallintoviranomaisissa tai kaikissa julkisissa elimissä, erityisesti kansallisessa oikeushenkilörekisterissä, kiinteistörekisterissä ja ajoneuvorekisterissä suoritetaan yhtiön hallituksen kahden jäsenen allekirjoittamasta pyynnöstä ja kaikista veroista ja maksuista vapautettuina.”

57 Ensinnäkin sekä lain nro 84/88 otsikosta (ks. edellä 52 kohta) että tämän lain 1 §:stä (ks. edellä 54 kohta) ilmenee, että se ei ole yleinen toimenpide, jota sovelletaan kaikkiin talouden toimijoihin. Tätä lakia sovelletaan vain julkisten yritysten muuttamiseen osakeyhtiöiksi. Yksityiset yritykset on siis suljettu tämän edun ulkopuolelle.

58 Kantaja väittää kanteessaan, että yksityinen yritys, jota koskevat markkinasäännöt, ei saa RTP:n saamia verovapautusetuja, kun se muuttaa oikeudellista muotoaan.

59 Vaikka komissio myöntääkin riidanalaisen päätöksen 125 perustelukappaleessa, että sen ”on määritettävä, onko toimenpi[dettä] – – sovellettu yksinomaan RTP:hen (tai ainoastaan valtionyhtiöihin) eikä yksityisiin yrityksiin”, se ei kuitenkaan käsittele tätä kysymystä jäljempänä riidanalaisessa päätöksessä ainakaan tapauskohtaisen edun osalta.

60 Riidanalaisen päätöksen 126–129 perustelukappaleessa ei siten mitenkään kyseenalaisteta edellä 57 kohdassa esitettyä toteamusta, jonka mukaan lain nro 84/88 säännöksiä sovelletaan erityisesti julkisiin yrityksiin.

61 Riidanalaisen päätöksen 126 perustelukappaleessa todetaan tosin, että RTP:tä ei vapauteta yleisesti rekisteröintikuluista. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiseikkaa, että tämä vapautus, vaikka se ei olekaan yleinen, myönnetään lailla nro 84/88 yksinomaan julkisille yrityksille eikä kaikille toimijoille.

62 Vaikka riidanalaisen päätöksen 127 perustelukappaleessa todetaankin, että lain nro 21/92 11 §:ssä vain vahvistetaan, että lakia nro 84/88 sovelletaan RTP:hen, ja että laki nro 21/92 ei merkitse erityisen edun myöntämistä RTP:lle, vaan ainoastaan lain nro 84/88 yleisen järjestelmän soveltamista siihen, se ei muuta sitä, että tämä järjestelmä on ”yleinen” vain julkisten yritysten osalta. Sitä ei sovelleta muihin talouden toimijoihin. Kyseessä on siis hyvinkin valtiontukialalla sovellettavissa säännöissä tarkoitettu erityisesti tietyille yrityksille myönnetty etu.

63 Riidanalaisen päätöksen 128 perustelukappaleessa komissio kuitenkin väittää, että ”on järjestelmän sisäisen logiikan mukaista, että julkisia yrityksiä kohdellaan eri tavalla, kun niiden yhtiömuoto muutetaan osakeyhtiöksi. Se ei tarjoa erityisiä etuja yrityksille, sillä tästä ei aiheudu kustannuksia”.

64 Pitää paikkansa, että valikoivuutta koskevaa edellytystä ei täytä sellainen valtion toimenpide, joka siitä riippumatta, että sillä annetaan etu tietyille talouden toimijoille, ei poikkea järjestelmän tavanomaisesta soveltamisesta vaan päinvastoin liittyy siihen kiinteästi ja näin ollen on tälle järjestelmälle ominainen toimenpide, taikka kun tästä toimenpiteestä aiheutuva erottelu johtuu järjestelmän luonteesta tai rakenteesta (ks. julkisasiamies Tizzanon ratkaisuehdotus asiassa C-172/03, Heiser, tuomio 3.3.2005, Kok. 2005, s. I-1627 ja erityisesti s. I-1631, ratkaisuehdotuksen 47 kohta; julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa C-379/98, PreussenElektra, tuomio 13.3.2001, Kok. 2001, s. I-2099 ja erityisesti s. I-2103, ratkaisuehdotuksen 130 kohta ja julkisasiamies Léger'n ratkaisuehdotus asiassa C-159/01, tuomio 29.4.2004, Kok. 2004, s. I-4461 ja erityisesti s. I-4463, ratkaisuehdotuksen 36 ja 37 kohta; asia T-55/99, CETM v. komissio, tuomio 29.9.2000, Kok. 2000, s. II-3207, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia T-308/00, Salzgitter v. komissio, tuomio 1.7.2004, Kok. 2004, s. II-1933, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

65 Jotta voitaisiin tarvittaessa päätellä, että notariaattikuluista vapauttaminen, joka on tapauskohtaisen edun ensimmäinen osa, ei ole valtiontukea vaan se johtuu sen järjestelmän luonteesta tai rakenteesta, jonka osa se on, ei riitä, että todetaan, kuten komissio on tehnyt, että koska julkisten yritysten muuttamiseksi osakeyhtiöiksi on turvauduttu lakiin, notariaattikuluja ei aiheudu. Tällainen toteamus on nimittäin itsestäänselvyys.

66 Kysymys, jota komission oli tutkittava, koski sitä, oliko Portugalin oikeusjärjestelmän sisäisen logiikan mukaista, että julkisten yritysten muuttaminen osakeyhtiöiksi suoritetaan lain avulla, vai onko tällaisia toimenpiteitä varten turvautuminen lakiin poikkeus, jolla on todellisuudessa tarkoitus siitä johtuvien seuraamusten vuoksi (notaarin vahvistaman asiakirjan tarpeettomuus ja näin ollen siihen liittyvien kulujen puuttuminen) antaa julkisille yrityksille etua muihin yrityksiin nähden.

67 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että koska komissio ei ole tutkinut kysymystä siitä, oliko notariaattikuluista vapauttaminen sen erityisyydestä huolimatta valtiontukea, koska lainsäädännöllistä välinettä, jolla tämä vapautus suoritettiin, ei ollut valittu siksi, että julkiset yritykset välttäisivät kulut, vaan koska se yksinkertaisesti oli Portugalin oikeusjärjestelmän sisäisen logiikan mukaista,

komissio ei ole laillisesti perustellut päätelmäänsä, jonka mukaan notariaattikuluista vapauttaminen ei ollut valtiontukea.

68 Tapauskohtaisen edun toisen osan osalta eli RTP:n osakeyhtiöksi muuttamiseen liittyvistä rekisteröintikuluista ja julkaisukuluista vapauttamisen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että riidanalaisen päätöksen 129 perustelukappaleessa komissio väittää, että on sovellettava samoja perusteluja kuin tämän päätöksen 128 perustelukappaleessa. Se lisää lähtökohtaisesti, että koska laki nro 21/92 (jonka liitteenä on RTP:n yhtiöjärjestys) on julkaistu Diário da República-lassa, olisi ollut turhaa asettaa RTP:lle yleisiä julkaisemisvelvollisuuksia. Julkaiseminen Diário da República-lassa saa sen mukaan aikaan saman vaikutuksen kuin rekisteröinti.

69 Vaikka oletettaisiinkin, että nämä Diário da República-lassa julkaisemisen vaikutuksia koskevat väitteet pitäisivät paikkansa – mikä on kuitenkin kyseenalaista, koska Portugalin lain (mainittu edellä 55 kohdassa) sanamuoto viittaa päinvastoin siihen, että rekisteröintimuodollisuudet ovat edelleen välttämättömiä, vaikka RTP onkin muutettu osakeyhtiöksi lailla – jäljelle jää kuitenkin kysymys siitä, onko Portugalin oikeusjärjestelmän sisäisen logiikan mukaista, että RTP:tä ei muuteta osakeyhtiöksi tavalla, josta on tavanomaisesti säädetty yksityisten yhtiöiden osalta, eli notaarin vahvistamalla asiakirjalla (kaikkine yleisine tästä johtuvine rekisteröinti- ja julkaisumuodollisuuksia koskevine seurauksineen), vaan lailla.

70 Koska komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä vastannut tähän kysymykseen, on pääteltävä, että samoin kuin notariaattikuluista vapauttamisen osalta tämä toimielin ei ole todennut riittävän perustellusti RTP:n muuttamiseen osakeyhtiöksi liittyvien rekisteröinti- ja julkaisukuluista vapauttamisen osalta, että tämä vapautus ei antaisi RTP:lle erityistä etua eikä se näin ollen olisi valtiontukea.

71 Pysyvästä edusta, jota RTP:lle olisi myönnetty, kantaja väittää tämän jälkeen, että RTP sai rajoituksetta vapautuksen kaikista maksuista ja palkkioista kaikkien kirjaamis-, rekisteröinti- tai merkintätoimien osalta kaikissa hallintoviranomaisissa.

72 Komissio väittää vastineessaan, että lain nro 21/92 11 §:n 2 momentissa (ks. edellä 56 kohta) pelkästään vahvistetaan, että RTP:hen sovelletaan yleisesti sovellettavaa säännöstä eli 21.12.1990 annetun Decreto-Lein nro 404/90 (Portugalin asetus nro 404/90; Diário da República I, osa I, nro 293, 21.12.1990; jäljempänä asetus nro 404/90) 1 §:ää, joka koskee yhtiömuodon muuttamismaksuja koskevan vapautusjärjestelmän (”regime de isenção de sisa”) hyväksymistä sellaisten yritysten osalta, jotka toteuttavat yhteistyö- tai sulautumistoimenpiteitä (ks. myös riidanalaisen päätöksen 130 perustelukappale).

73 Lisäksi komissio kiistää, että lain nro 21/92 11 §:n 2 momentissa myönnetty vapautus olisi ”yleinen” siten, että se olisi ajallisesti pysyvä. Se väittää, että RTP on maksanut useaan otteeseen yhtiöjärjestyksen muuttamiseen liittyviä notariaatti- ja rekisteröintimaksuja muututtuaan osakeyhtiöksi (ks. myös riidanalaisen päätöksen 126 perustelukappale).

74 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio väittää olennaisin osin, että lain nro 21/92 11 §:n 2 momentti merkitsee vain yleisen normin soveltamista erityistapaukseen ja että EY 87 artiklan 1 kohdassa vaadittu erityisyyden edellytys ei siis täyty nyt esillä olevassa asiassa.

75 Tämä komission väite ei ole vakuuttava, jos nojaudutaan asetuksen nro 404/90 sanamuotoon, jonka 1 ja 2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1 §

Yritykset, jotka tekevät yhteistyö- tai sulautumasopimuksen 31.12.1993 mennessä, voivat saada vapautuksen sellaisen kiinteän omaisuuden luovuttamisesta kannettavasta verosta, joka on tarpeen sulautuman tai yhteistyön toteuttamiseksi, sekä veroluonteisista maksuista ja muista oikeudellisista kuluista, jotka on lainsäädännön nojalla maksettava tämäntyyppisissä tilanteissa.

2 §

1. Tässä asetuksessa sulautumalla tarkoitetaan:

a) kahden tai useamman yksittäisen yrityksen ja/tai yhtiön fuusiota uudeksi osake- tai rajavastuuyhtiöksi yhdistämällä mainittujen yritysten tai yhtiöiden koko varallisuus

b) sitä, että yritykseen liitetään sen hyväksi tapahtuvalla siirrolla toisen yrityksen koko varallisuus tai osa siitä, vaikka tämä toinen yritys ei purkautuisikaan.

2. Tässä asetuksessa yhteistyöllä tarkoitetaan:

a) Yrityksiä täydentävien ryhmittymien muodostamista voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti; näiden ryhmittymien tavoitteena on yhteisten palvelujen tarjoaminen, ostaminen tai myyminen yhdessä tai yhteistyönä, tuotannollinen erikoistuminen tai järkiperäistäminen, markkinatutkimus, myynninedistäminen, teknisen tietämyksen tai sovellettujen järjestelmien hankkiminen ja siirtäminen,

uusien tekniikoiden ja uusien tuotteiden kehittäminen, henkilöstön koulutus ja jatkokoulutus, erityisten tehtävien tai palvelujen suorittaminen, ja kaikki muut yhteiset keskeiset tavoitteet.

b) Voittoa tavoittelemattomien yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden perustamista yhdistämällä julkisia yrityksiä, julkisia pääomayhtiöitä tai pääosin julkisia pääomayhtiöitä, yhtiöitä ja muita yksityisoikeudellisia henkilöitä, tavoitteena niiden kulloisellakin sektorilla teknisten palvelujen ylläpito, tiedonvälitysjärjestelmän organisointi, tuotteiden standardisoinnin ja laadun sekä valmistusmenetelmien hyvän teknologian edistäminen ja yleisesti alan kehitysnäkymien tutkiminen.”

76 Asetus, joka on ensi tarkastelun perusteella yleisesti sovellettava normi, ei näytä mitenkään kattavan nyt esillä olevaa asiaa, eli julkisoikeudellisen yhtiön muuttamista osakeyhtiöksi. Se koskee kahden tai useamman yrityksen sulautumista tai yhteistyötä. Kantaja selitti istunnossa vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen, että asetusta ei mitenkään voida soveltaa nyt esillä olevassa asiassa, eikä komissio kiistänyt tätä vakavasti.

77 Ei siis näytä olevan niin, että yksityinen yritys, joka vain muuttaa yhtiömuotonsa osakeyhtiöksi, voisi vedota tähän säädökseen saadakseen vapautuksen tähän muuttamiseen liittyvistä lakisääteisistä maksuista ja kuluista. Tästä seuraa, että riidanalaisen päätöksen 130 perustelukappaleessa ei riittävän perustellusti osoiteta, että lain nro 21/92 11 §:n 2 momentissa käyttöön otettu vapautus merkitsee vain yleisen säännön erityistä soveltamista RTP:hen.

78 Tässäkin, kuten tapauskohtaisen edun osalta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio ei ole riittävän perustellusti osoittanut, että kyseessä oleva toimenpide ei anna RTP:lle erityistä etua ja ettei se näin ollen ole valtiontukea.

79 Komission väite siitä, että vapautus ei ole luonteeltaan pysyvä (ks. edellä 73 kohta), on tosin luultavasti perusteltu, mutta se ei muuta sitä toteamusta, että tämän vapautuksen yleistä luonnetta ei ole osoitettu riittävän perustellusti ja ettei siis ollut mahdollista päätellä, että vapautus ei ole valtiontukea.

80 Komissio vetoaa vastineessaan siihen, että vaikka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoisikin, että RTP:n pitäisi maksaa yksityisiin yrityksiin sovellettavat notariaatti-, rekisteröinti- ja julkaisukulut, valtio itse vastaa näistä kuluista ilman, että näitä ”tukia” voitaisiin pitää lainvastaisina, koska yrityksen perustamiselle välttämättöminä ne liittyvät suoraan julkisen palvelun tehtävän täyttämiseen.

81 Jos komission väite siitä, että RTP on muutettu osakeyhtiöksi, koska Portugalin hallitus piti sitä tarpeellisena, jotta RTP voi suorittaa hyvin julkisen palvelun tehtävänsä, pitää paikkansa, on loogista, että valtio vastaa kokonaan tähän liittyvistä kuluista, jos tätä muutosta varten vaaditaan notaarin vahvistama asiakirja ja perinteiset muodollisuudet, eikä tämä muutos itsessään tuo RTP:lle etua.

82 Tätä komission väitettä, joka ei sisälly riidanalaiseen päätökseen, ei ole kuitenkaan mitenkään näytetty toteen. Ei siis voida sulkea pois sitä, että Portugalin hallitus olisi muuttanut RTP:n osakeyhtiöksi muista syistä kuin julkisen palvelun tehtävän hyvään täyttämiseen liittyvistä syistä. Komissio itse katsoo vastineessaan, että tämä muutos ei ollut välttämätön.

83 Näin ollen komission tämä väite on hylättävä.

84 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetyt näkökohdat, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tämän kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee verovapautuksia, on perusteltu ja se on näin ollen hyväksyttävä.

Toinen osa, joka koskee sitä, että käyttömaksujärjestelyjä ei ole luokiteltu valtiontueksi

– Asianosaisten lausumat

85 Kantaja väittää, että 7.9.1990 annetun Lei nº 58/90 regime da actividade de televisão -nimisen lain (Portugalin laki nro 58/90 televisiotoiminnan harjoittamisesta) (Diário da República, osa I, nro 207, 7.9.1990; jäljempänä laki nro 58/90) 13 §:n 1 momentin f alakohdan mukaan yksityiset toiminnanharjoittajat voivat menettää toimilupansa, jos ne eivät maksa ajoissa yleisradioverkon käyttömaksua Portugal Telecomille. Tämän seuraamusten vakavuuden kanssa on ristiriidassa se hyväntahtoisuus, jolla RTP:tä on käsitelty. Tämä on ristiriidassa sen komission väitteen kanssa, jonka mukaan Portugal Telecomin RTP:lle ja yksityisille toiminnanharjoittajille asettamien käyttömaksujen välillä ei ole ollut mitään eroa, koska ratkaiseva tekijä on maksun vaatimiseksi kohtuullisen ajan raja. Se, että Portugal Telecom, jonka suurin osakkeenomistaja vuosina 1991–1997 oli Portugalin tasavalta, on hyväksynyt RTP:n käyttömaksujen maksuviivästykset, on siis valtiontukea. Väite siitä, että Portugal Telecom ei ole luopunut saataviensa perinnästä ja viivästyskorkojen vaatimisesta, ei yksinään riitä horjuttamaan tätä näkemystä.

86 Kantaja toteaa vastauksessaan, että Portugal Telecom on ollut Portugalin tasavallan määräysvallassa ainakin vuoteen 1997 asti ja että Portugal Telecomin ja RTP:n välillä tehdyt sopimukset liittyvät vuoden 1996 maaliskuuhun ja vuoden 1997 joulukuuhun. RTP oli käytännössä konkurssissa.

87 Komissio väittää tutkineensa tämän kohdan, mutta kantaja toteaa, että riidanalaisessa päätöksessä ei vastata niihin kysymyksiin, joita se oli esittänyt hallinnollisessa menettelyssä ja jotka koskivat päivää, jona Portugal Telecomille auki ollut velka oli mahdollisesti maksettu, tosiasiallisesti maksettuja viivästyskorkoja ja RTP:n velan määrää Portugal Telecomille kysymyksen esittämispäivänä.

88 Sillä, että Autoridade Nacional de Comunicações (Portugalin kansallinen viestintäviranomainen, jäljempänä Anacom), joka valvoo televisiolähetysverkon käytöstä perittävien hintasääntöjen soveltamista, päätti vuonna 2003 pienentää televisiotoiminnanharjoittajien Portugal Telecomille vuonna 2002 maksamien käyttömaksujen määrää, ei ole mitään merkitystä vuosien 1992–1998 tarkastelun kannalta.

89 Komissio kiistää kantajan näkemyksen, jonka mukaan Portugalin tasavalta on ollut hyvinkin osallinen siihen, että Portugal Telecom hyväksyy maksuviivästykset ja myöntää siten väitetysti maksuehtoja, joita RTP:n kilpailijat eivät voi saada.

90 Komissio ei ole ensi näkemältä sulkenut pois valtion varojen osuutta asiaan. Todettuaan, että viitteet Portugalin viranomaisten tosiasiallisesta osallistumisesta maksuviivästysten hyväksymistä koskevien sopimusten tekemiseen puuttuivat, se ei voinut päätellä tällaisia varoja käytetyn EY 87 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

91 Lisäksi Portugal Telecomin menettely ennen ja jälkeen sen vuonna 1997 tapahtuneen yksityistämisen ei ollut muuttunut. Portugal Telecom oli yksityistämisensä jälkeen jatkanut sopimusten tekemistä RTP:n kanssa hyväksyen käyttömaksuja koskevat RTP:n viivästykset. Näiden sopimusten pääasiallinen syy on komission mukaan vuotuisen käyttömaksun suuruutta koskeva erimielisyys, joka liittyy näiden kahden yrityksen keskinäiseen riippuvuuteen. Tätä tosiasiaa on korostettu Anacomin vuonna 2003 tekemässä päätöksessä, jonka mukaan Portugal Telecomin oli pienennettävä huomattavasti tariffejaan. Tämä osoittaa, että Portugal Telecomin menettely RTP:tä kohtaan on ollut yksityisen velkojan menettelyä.

92 Komissio toteaa vastauksessaan, että syynä sen viittaukseen vuonna 2003 tehtyyn Anacomin päätökseen on yksinomaan se, että tässä päätöksessä korostettiin sitä tosiseikkaa, että RTP:n ja Portugal Telecomin välisten sopimusten pääasiallisena syynä näytti olleen erimielisyys vuotuisen käyttömaksun määrästä ja että tämä oli lisäosoitus siitä, että Portugal Telecom oli menetellyt kuten yksityinen velkoja olisi menetellyt vastaavassa tilanteessa.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

93 Jotta etuja voidaan pitää EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena, niiden on yhtäältä oltava suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä etuja ja toisaalta niiden on johduttava valtiosta (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia C-355/00, Freskot, tuomio 22.5.2003, Kok. 2003, s. I-5263, 81 kohta; asia C-345/02, Pearle ym., tuomio 15.7.2004, Kok. 2004, s. I-7139, 35 kohta; julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa C-457/00, Belgia v. komissio, tuomio 3.7.2003, Kok. 2003, s. I-6931 ja erityisesti s. I-6934, ratkaisuehdotuksen 67 ja 69 kohta; yhdistetyt asiat T-228/99 ja T-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomio 6.3.2003, Kok. 2003, s. II-435, 179 kohta ja asia T-351/02, Deutsche Bahn v. komissio, tuomio 5.4.2006, Kok. 2006, s. II-1047, 101 kohta).

94 Oikeuskäytännön mukaan sitä, että toimenpide johtuu valtiosta, ei voida päätellä yksinomaan siitä, että toimenpiteen toteuttaa julkinen yritys (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 51 ja 57 kohta).

95 Vaikka valtiolla voikin olla määräysvalta julkisessa yrityksessä ja määräävä vaikutus sen toteuttamiin toimenpiteisiin nähden, tosiasiallista määräysvaltaa konkreettisessa tapauksessa ei voida automaattisesti olettaa. Julkinen yritys voi toimia enemmän tai vähemmän itsenäisesti riippuen siitä, kuinka paljon valtio on jättänyt sille itsenäistä määräämisvaltaa. Näin ollen se, että julkinen yritys on valtion määräysvallassa, ei riitä osoittamaan, että yrityksen toteuttamat toimenpiteet johtuvat valtiosta. Lisäksi on tutkittava, ovatko viranomaiset tavalla tai toisella olleet osallisia siihen, että kyseisistä toimenpiteistä päätettiin (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 52 kohta).

96 Tältä osin ei voida vaatia, että osoitettaisiin, että viranomaiset ovat täsmällisellä määräyksellä konkreettisesti kannustaneet julkista yritystä toteuttamaan kyseessä olevat tukitoimenpiteet. Kun otetaan huomioon valtion ja julkisten yritysten läheinen suhde, on olemassa todellinen vaara, että valtiontuki myönnetään julkisten yritysten kautta tavalla, joka ei ole avoin ja joka on perustamissopimuksessa määrätyn valtiontukia koskevan sääntelyn vastainen (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 53 kohta).

97 Kolmansien henkilöiden on yleensä lisäksi hyvin vaikea osoittaa konkreettisessa tapauksessa nimenomaan valtion ja julkisen yrityksen välisen etuoikeutetun suhteen takia, että julkisen yrityksen toteuttamat tukitoimenpiteet johtuvat tosiasiassa viranomaisten määräyksestä (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 54 kohta).

98 Edellä esitettyjen syiden johdosta yhteisöjen tuomioistuin on edellä 43 kohdassa mainitussa asiassa Ranska vastaan komissio antamansa tuomion 55 kohdassa todennut, että julkisen yrityksen toteuttaman tukitoimenpiteen voidaan päätellä johtuvan valtiosta kaikkien käsiteltävänä olevaa asiaa koskevien seikkojen ja kyseisen toimenpiteen toteuttamishetkellä vallinneiden olosuhteiden perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin palauttaa tältä osin mieleen, että on jo tarkasteltu sellaista tilannetta, jossa asianomainen elin ei voinut tehdä riidanalaista päätöstä ottamatta huomioon julkisen vallan vaatimuksia (ks. yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, Van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, 37 kohta), ja sellaista tilannetta, jossa sen lisäksi, että julkiset yritykset, joiden kautta tuet myönnettiin, olivat elimellisesti sidoksissa valtioon, näiden oli myös otettava huomioon ministeriöidenvälisen komitean antamat toimintaohjeet (asia C-303/88, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1433, Kok. Ep. XI, s. I-127, 11 ja 12 kohta ja asia C-305/89, Italia v. komissio, tuomio 21.3.1991, Kok. 1991, s. I-1603, 13 ja 14 kohta).

99 Myös muiden seikkojen perusteella voi tapauksesta riippuen olla mahdollista katsoa, että julkisen yrityksen toteuttama tukitoimenpide johtuu valtiosta; tällaisia seikkoja voivat olla muun muassa julkisen yrityksen integroituminen julkishallinnon rakenteeseen, yrityksen toiminnan luonne, toiminnan harjoittaminen markkinoilla yksityisten toimijoiden kanssa tavanomaisissa kilpailuolosuhteissa, yrityksen oikeudellinen asema eli se, sovelletaanko yritykseen julkisoikeutta vai yksityisoikeudellisia yhtiöoikeutta koskevia säännöksiä, viranomaisten harjoittaman yrityksen hallinnointia koskevan ohjauksen määrä tai muu seikka, joka osoittaa konkreettisessa tilanteessa, että viranomaiset ovat osallistuneet toimenpiteestä päättämiseen tai että

on epätodennäköistä, että tästä ei ollut kyse, kun otetaan huomioon myös toimenpiteen laajuus, sen sisältö tai sen edellytykset (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 56 kohta).

100 Pelkästään se, että julkinen yritys on perustettu yksityisoikeudellisen pääomayhtiön muodossa, ottaen huomioon itsenäinen määräämisvalta, joka yrityksellä tämän johdosta voi olla, ei kuitenkaan riitä sulkemaan pois sitä mahdollisuutta, että tällaisen yhtiön toteuttama tukitoimenpide voi johtua valtiosta. Kun kyseessä on määräysvalta ja kun tähän käytännössä liittyy tosiasiallinen mahdollisuus käyttää vaikutusvaltaa, ei voida sulkea kokonaan pois mahdollisuutta, että yhtiön toteuttama toimenpide johtuu valtiosta, eikä näin ollen myöskään vaaraa perustamissopimuksen valtiontukia koskevien määräysten kiertämisestä, vaikka julkisen yrityksen oikeudellinen muoto voi sinänsä muiden seikkojen ohella olla merkityksellinen sen osoittamiseksi, onko jossakin konkreettisessa tilanteessa kyseessä valtion osallistuminen (edellä 43 kohdassa mainittu asia Ranska v. komissio, tuomion 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

101 Nyt esillä olevassa asiassa komissio toteaa ensin, että ennen vuoden 1997 puoliväliä valtiolla oli määräysvalta Portugal Telecomissa (riidanalaisen päätöksen 109 perustelukappale), mutta se katsoo kuitenkin, että mikään ei viitannut siihen, että Portugalin viranomaiset olisivat osallistuneet käyttömaksujärjestelyjen toteuttamiseen (riidanalaisen päätöksen 116 perustelukappale).

102 Komissio on tässä yhteydessä todennut, että hintoja ja Portugal Telecomin tarjoamia palveluja koskevissa säännöksissä ei erotettu toisistaan yksityisiä operaattoreita ja julkista yleisradioyhtiötä, eikä Portugal Telecomin edellytetty tarjoavan RTP:lle tällä olevan yleispalveluvelvoitteen nojalla verkkopalveluja (riidanalaisen päätöksen 111 perustelukappale).

103 Se on todennut, että Portugal Telecom, joka on yksityisoikeudellinen osakeyhtiö, ei ollut julkishallintoon kuuluva yksikkö (riidanalaisen päätöksen 113 perustelukappale).

104 Se on todennut, että Portugalin viranomaiset ovat vastauksena sen esittämään kysymykseen korostaneet nimenomaisesti, ettei niillä ole suoraan eikä välillisesti osuutta käyttömaksujärjestelyjen myöntämiseen. Kolmannet osapuolet eivät ole myöskään toimittaneet tietoja tällaisesta osallistumisesta (riidanalaisen päätöksen 114 perustelukappale).

105 Lopuksi komissio on yhtäältä väittänyt, että Portugal Telecomin menettely ei ole muuttunut vuoden 1997 puolivälin jälkeen, koska se oli jatkanut käyttömaksuja koskevien sopimusten tekemistä RTP:n kanssa, ja toisaalta se on täsmentänyt, että pääasiallisena syynä sopimuksille oli erimielisyys kyseisen käyttömaksun suuruudesta. Tämän seikan vahvistaisi Anacomin vuonna 2003 tekemä päätös (riidanalaisen päätöksen 115 perustelukappale).

106 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että arvostelu, jota kantaja kohdistaa komission riidanalaisessa päätöksessä esittämiin päätelmiin ja tekijöihin, on rajoitettua.

107 Se kantajan väite, jonka mukaan Portugal Telecom oli Portugalin tasavallan määräysvallassa, koska se oli pääosakas, on toki kiistämätön tosiseikka, mutta kun otetaan huomioon edellä esiin tuotu oikeuskäytäntö, se ei riitä sen toteamiseksi, että riidanalainen toimenpide johtuu valtiosta.

108 Kantaja väittää, että lailla oli loukattu yksityisten toimijoiden ja julkisten toimijoiden yhdenvertaisuuden periaatetta käyttömaksun viivästyksistä määrättävien seuraamusten osalta. Vain yksityiset toimijat menettivät toimilupansa maksun viivästyessä.

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että vaikka lain nro 58/90 13 §:n 1 momentin f alakohta koskisi yksinomaan yksityisiä toimijoita, kuten kantaja väittää, tämä seikka ei voi olla osoitus siitä, että Portugalin tasavalta olisi osallisena RTP:n käyttömaksujärjestelyjen myöntämiseen. Komissio väittää tältä osin, että Portugal Telecom ei ollut mitenkään velvoitettu toimittamaan RTP:lle yleisradiopalveluja sillä olevan yleispalveluvelvoitteen nojalla, eikä kantaja kiistä tätä. Toisin sanoen vaikka

laissa olisikin säädetty muodollisesti maksuviivästystapauksissa toimiluvan menettämisestä vain yksityisten toiminnanharjoittajien osalta, mikään ei estä Portugal Telecomia keskeyttämästä tai pidättämästä palvelujen toimittamista RTP:lle samassa tapauksessa.

110 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa lopuksi, että kantaja ei kiistä komission arviota siitä, että maksujärjestelyt oli pääasiallisesti aiheuttanut RTP:n ja Portugal Telecomin välinen erimielisyys käyttömaksun suuruudesta. Kantaja väittää korkeintaan, että Anacomin vuonna 2003 tekemällä päätöksellä ei ole nyt esillä olevassa asiassa merkitystä. Mutta tällä väitteellä, joka ei muilta osin horjuta komission arviota, ei ole merkitystä. Mikään ei estä komissiota vetoamasta tähän vuoden 2003 päätökseen tekijänä, joka tosin on kaukainen, mutta jolla kuitenkin on merkitystä sen näkemyksen tueksi, että käyttömaksujärjestelyjen syynä oli ollut RTP:n ja Portugal Telecomin välinen erimielisyys tariffeista.

111 Siitä kantajan väitteestä, jonka mukaan se, että Portugal Telecom ei olisi luopunut saataviaan koskevasta vaatimuksesta eikä viivästyskoroista, ei yksinään riitä estämään toimenpiteiden luokittelemista valtiontueksi, on todettava, että se ei koske kysymystä siitä, johtuuko riidanalainen toimenpide valtiosta, vaan enintään kysymystä siitä, ovatko kyseessä valtion varat. Tämä kysymys ei kuitenkaan ole keskustelun kohteena, koska riidanalaisen päätöksen 107 perustelukappaleessa komissio on lähtökohtaisesti katsonut, että valtion varat ovat voineet olla kyseessä.

112 Lopuksi kantajan viittaus siihen, että RTP oli käytännössä konkurssissa, millä ilmeisesti tarkoitetaan sitä, että Portugal Telecom myönsi vain Portugalin tasavallan kehotuksesta maksujärjestelyjä RTP:lle, ei kuitenkaan itsessään sisällä mitään, millä voitaisiin konkreettisesti kumota komission väite siitä, että RTP:n ja Portugal Telecomin erimielisyys hinnoista selittää käyttömaksujärjestelyt.

113 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantaja ei onnistu horjuttamaan riidanalaiseen päätökseen sisältyvää komission näkemystä siitä, että se ei ole löytänyt mitään viitteitä siitä, että käyttömaksujärjestelyt johtuivat Portugalin tasavallasta.

114 Kanneperusteen tämä osa on siis hylättävä.

Kolmas osa, joka koskee sitä, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua ei luokiteltu valtiontueksi

– Asianosaisten lausumat

115 Kantaja kiistää sen, että komissio olisi voinut päätellä sen perusteella, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua koskeva tiedote olisi viitannut siihen, että RTP takaisi itse tuloillaan velan hoidon, että kyseessä ei ollut valtiontuki.

116 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että RTP:n taloudellinen tilanne oli vuonna 1994 erittäin huono. Kantajan mukaan yksinomaan sen vuoksi, että valtio omisti koko sen osakepääoman – ja koska oletettiin, että valtio ei anna yrityksen tehdä konkurssia –, markkinat hyväksyivät vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun. Tämä tilanne olisi pitänyt ottaa asianmukaisesti huomioon kyseessä olevaa toimenpidettä arvioitaessa.

117 Kantaja viittaa vastauksessaan Tribunal de Contasin kertomukseen, josta ilmenee, että RTP:n pankkivelkojen määrä selittyy sillä, että RTP on julkinen yritys, jonka tehtävänä on julkinen televisiopalvelu ja joka saa säännöllisesti valtion taloudellista tukea; tämä on riittävä tae RTP:n eri velkojille.

118 Komissio katsoo, että kantajan näkemys on virheellinen. Komissio on selittänyt riidanalaisessa päätöksessä (121 perustelukappale), miksi se katsoo, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku ei ollut valtiontukea. Mitään valtion takuuta ei ollut muodollisesti annettu, ja kantaja myöntää tämän. RTP itse oli taannut lainan takaisinmaksun. RTP oli ollut kyseisenä aikana osakeyhtiö eikä sillä siis ollut sellaista asemaa, josta olisi johtunut valtion implisiittinen takaus.

119 Näin ollen komissio katsoo, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku on toteutettu markkinaehdoin, eikä valtio ole luopunut tuloistaan. Se, että RTP kuuluu valtiolle, ei muuta tätä päätelmää, koska perustamissopimus on puolueeton kyseessä olevan yrityksen julkisen tai yksityisen omistajuuden suhteen.

120 Komissio väittää, että Tribunal de Contasin kertomusta ei voida hyväksyä todisteeksi, koska sitä ei ole esitetty kannekirjelmässä ja koska kantajan esiin tuoman kertomuksen lainauksesta itsestään ilmenee, että Portugalin tasavalta ei ole antanut vähäisintäkään takausta.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

121 Komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 121 perustelukappaleessa, ettei se ole saanut tietoja, jotka osoittaisivat, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun olisi liittynyt valtion takaus. Joukkovelkakirjoja koskevan tarjousesitteen mukaan RTP oli itse taannut lainan takaisinmaksun. RTP:llä ei ollut ollut sellaista oikeudellista asemaa, että valtio olisi ollut automaattisesti annin takaajana.

122 On selvää, että RTP oli vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun aikaan osakeyhtiö. Tämän yhtiömuodon vuoksi RTP:n omistajalla, Portugalin tasavallalla ei ollut velvollisuutta maksaa takaisin tämän yhtiön velkoja rajoituksetta.

123 On myös selvää, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua koskevassa tarjousesitteessä ei mainittu mistään valtion takauksesta.

124 Kantaja väittää kuitenkin, että se, että valtio omisti 100 prosenttia RTP:n osakkeista, merkitsee implisiittisen takauksen olemassaoloa, joka yksinään selittää sen, että tämä yhtiö on onnistunut huonosta taloudellista tilanteesta huolimatta laskemaan liikkeeseen vuoden 1994 joukkovelkakirjat.

125 Ei kuitenkaan saada sekoittaa kysymystä siitä, onko valtio myöntänyt nimenomaisesti tai implisiittisesti takauksen, joka on ainoa merkityksellinen kysymys nyt esillä olevassa asiassa, siihen kysymykseen, kuinka markkinat ovat reagoineet siihen, että joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskija ei ollut mikä tahansa yksityinen toimija, vaan RTP.

126 Sen perusteella, että markkinat ovat hyväksyneet vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun merkinnän, koska kantajan mielestä ne olivat katsoneet, että valtio tosiasiallisesti oli taannut takaisinmaksun, ei voida päätellä, että kyseessä on valtiontuki, koska on selvää, että valtio ei ole antanut nimenomaista eikä implisiittistä takausta. Ainoastaan objektiiviset toteamukset siitä, että valtiolla oli juridinen velvollisuus maksaa takaisin liikkeeseenlasketut joukkovelkakirjat siinä tapauksessa, että RTP jättää sen maksamatta, voivat johtaa päätelmään valtion takauksen olemassa olosta.

127 Asiakirja-aineistosta tai kantajan kirjelmistä ei kuitenkaan ilmene, että Portugalin tasavallalla oli tällainen velvollisuus.

128 Tribunal de Contasin kertomus, joka on esitetty kantajan vastauskirjelmässä, on, kuten jäljempänä 186–193 kohdassa todetaan, vailla merkitystä riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arvioinnin kannalta.

129 Koska kantaja ei kirjelmissään ole esittänyt mitään seikkaa, joka voisi kyseenalaistaa komission riidanalaisen päätöksen 121 perustelukappaleessa esittämät arvioinnit, on vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua koskeva kantajan väite näin ollen hylättävä.

Kolmatta kanneperustetta koskeva päätelmä

130 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetyt näkemykset, tämä kanneperuste on osittain hyväksyttävä ja riidanalaisen päätöksen 2 artikla on kumottava siltä osin kuin siinä katsotaan, että vapautus notariaatti- ja rekisteröintimaksuista ei ole valtiontukea.

131 Tämä kanneperuste sitä vastoin hylätään muilta osin eli siltä osin kuin se koskee käyttömaksujärjestelyjä ja vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua.

132 Tämän jälkeen on tutkittava edellä 33 kohdassa mainittua toista pääasiallista moitetta ja siten neljättä kumoamisperustetta.

Neljäs kanneperuste, joka koskee oikeudellisia virheitä EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytysten osalta

133 Tämä peruste jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kantaja katsoo, että se, että Portugalin tasavalta on antanut julkisen televisiotoiminnan RTP:n tehtäväksi ilman kilpailua, estää EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen myöntämisen. Toisessa osassa kantaja väittää, että komissio on rikkonut EY 86 artiklan 2 kohtaa, koska se on riidanalaisessa päätöksessä jättänyt noudattamatta tämän määräyksen soveltamisedellytyksiä, sellaisina kuin ne on määritelty yleisradiotiedonannossa.

Ensimmäinen osa, joka koskee julkisen televisiotoiminnan antamista RTP:n tehtäväksi ilman kilpailua

– Asianosaisten lausumat

134 Kantaja toteaa ensin, että julkista televisiotoimintaa ei ole annettu RTP:n tehtäväksi kilpailun perusteella, ja tämän jälkeen se moittii komissiota siitä, ettei se ole kyseenalaistanut tämän tehtävän antamisen lainmukaisuutta. Se katsoo, että jos komissio olisi tutkinut tätä, sen olisi pitänyt päätellä, että tätä tehtävää ei ole annettu yhteisön oikeuden vaatimuksia noudattaen, ja että näin ollen RTP:lle myönnettyyn rahoitukseen ei voida soveltaa mitään EY 86 artiklan 2 kohdan mukaista vapautusta. Se vetoaa komission tulkitsevaan tiedonantoon käyttöoikeussopimuksista (konsessio) yhteisön oikeudessa (EYVL 2000, C 121, s. 2; jäljempänä käyttöoikeussopimuksia koskeva tiedonanto) ja siihen tulkintaan, joka komissio on antanut yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-324/98, Teleaustria ja Telefonadress, 7.12.2000 antamalle tuomiolle (Kok. 2000, s. I-10745) XXXI kilpailupolitiikkaa koskevassa kertomuksessaan (SEK(2002) 462 lopullinen). Kantaja vetoaa myös yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-107/98, Teckal, 18.11.1999 antamaan tuomioon (Kok. 1999, s. I-8121).

135 Kantaja väittää vastauksessaan lähtökohtaisesti, että neljäs niistä edellytyksistä, jotka mainitaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-280/00, Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg 24.7.2003 antaman tuomion (Kok. 2003, s. I-7747; jäljempänä neljäs Altmark-edellytys) 88–93 kohdassa, velvoittaa komission kilpailumenettelyn puuttuessa tarkistamaan, että RTP:lle myönnetyn korvauksen taso on määritetty hyvin johdetun ja riittävästi varustetun keskivertoyrityksen kriteerien perusteella. Näin ei kuitenkaan selvästikään ole tehty.

136 Komissio väittää, että julkisen televisiopalvelutehtävän antaminen RTP:lle on eri kysymys – jota ei koskaan ole tuotu esiin muodollisen menettelyn aikana – kuin tälle yritykselle myönnettyjen korvausten yhteensoveltuvuus valtiontukea koskevien sääntöjen valossa.

137 EY 86 artiklan 2 kohdan määräyksistä tai oikeuskäytännöstä ei missään tapauksessa johdu, että jäsenvaltiot ovat velvollisia noudattamaan erityisiä menettelyjä valitakseen yritykset, joiden tehtävänä on yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen (jäljempänä yleishyödyllinen palvelu) tuottaminen.

138 Joka tapauksessa yleishyödyllisen yleisradiopalvelun velvoitteen osalta yhteisön oikeudessa ei vaadita avoimia tarjouskilpailumenettelyjä, joita tavanomaisesti edellytetään julkisen palvelun käyttöoikeussopimusten yhteydessä.

139 Kantajan viittaukset käyttöoikeussopimuksiin sovellettavaan järjestelmään ja yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ovat vailla merkitystä.

140 Kantaja erehtyy neljännen Altmark-edellytyksen tehtävästä. Tämä edellytys koskee kysymystä siitä, onko toimenpide valtiontukea, eikä sitä, voidaanko tähän toimenpiteeseen soveltaa EY 86 artiklan 2 kohdassa määrättyä poikkeusta.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

141 Ensinnäkin siitä komission alustavasta huomautuksesta, jonka mukaan kysymys yleishyödyllisen televisiopalvelun antamisesta RTP:n tehtäväksi on esitetty ensimmäisen kerran yhteisöjen tuomioistuimissa, on todettava, että vaikka valtiontukiasiassa asianosainen ei olekaan oikeutettu vetoamaan yhteisöjen tuomioistuimissa tosiseikkoihin, jotka eivät olleet komission tiedossa ja joita ei ollut mainittu sille tutkintamenettelyn aikana, mikään ei sitä vastoin estä tätä asianosaista riitauttamasta, kuten nyt esillä olevassa asiassa, lopullista päätöstä sellaisella oikeudellisella perusteella, jota ei ole esitetty hallinnollisessa menettelyssä (ks. vastaavasti asia T-110/97, Kneissl Dachstein v. komissio, tuomio 6.10.1999, Kok. 1999, s. II-2881, 102 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; asia T-274/01, Valmont v. komissio, tuomio 16.9.2004, Kok. 2004, s. II-3145, 102 kohta ja yhdistetyt asiat T-111/01 ja T-133/01, Saxonia Edelmetalle ja ZEMAG v. komissio, tuomio 11.5.2005, Kok. 2005, s. II-1579, 68 kohta).

142 Kantajan väitettä ei siis voida hylätä sillä perusteella, että se on komission näkemyksen mukaan uusi.

143 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on silti komission kanssa samaa mieltä siitä, että tällä väitteellä ei voida kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta.

144 Kuten yleisradiotiedonannon 29 kohdassa todetaan, valtiontukien kieltoa koskevan EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeusmääräyksen soveltamiseksi oikeuskäytännössä vaaditaan (ks. vastaavasti asia C-179/90, Merci Convenzionali Porto di Genova, tuomio 10.12.1991, Kok. 1991, s. I-5889, Kok. Ep. XI, s. I-537, 26 kohta; asia T-106/95, FFSA ym. v. komissio, tuomio 27.2.1997, Kok. 1997, s. II-229, 173 ja 178 kohta ja yhdistetyt asiat T-204/97 ja T-270/97, EPAC v. komissio, tuomio 13.6.2000, Kok. 2000, s. II-2267, 125 ja 126 kohta), että kolme ehtoa täyttyy: ensinnäkin kyseessä on yleishyödyllinen palvelu ja jäsenvaltio on määritellyt sen selvästi tällaiseksi; toiseksi jäsenvaltio on nimenomaisesti uskonut kyseessä olevan yrityksen tehtäväksi kyseisen palvelun tarjoamisen; kolmanneksi perustamissopimukseen sisältyvien kilpailusääntöjen – tässä tapauksessa valtiontukien kiellon – soveltaminen estää yritykselle osoitetun tehtävän täyttämisen eikä poikkeus vaikuta kaupan kehitykseen yhteisön etujen kanssa ristiriitaisella tavalla.

145 EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytyksiin ei kuulu vaatimus siitä, että jäsenvaltion on täytynyt noudattaa tarjouskilpailumenettelyä yleishyödyllisen palvelun velvoitteen antamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asiassa T-17/02, Olsen vastaan komissio, 15.6.2005 antamassaan tuomiossa (Kok. 2005, s. II-2031, 239 kohta) nimenomaisesti todennut, että EY 86 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ja kyseistä määräystä koskevasta oikeuskäytännöstä ei seuraa, että yleishyödyllinen palvelu voidaan uskoa toimijan tehtäväksi ainoastaan tarjouskilpailumenettelyn järjestämisen jälkeen.

146 Edellä todetut näkemykset huomioon ottaen on hylättävä kantajan väite siitä, että komission olisi pitänyt EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen tutkimuksen puitteissa varmistaa, oliko yleishyödyllinen televisiopalvelu annettu RTP:n tehtäväksi tarjouskilpailun jälkeen.

147 Tästä päätelmästä, jonka mukaan komission ei tarvinnut EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen tutkimisen puitteissa tutkia, oliko yleishyödyllinen televisiopalvelu annettu RTP:n tehtäväksi tarjouskilpailun yhteydessä, johtuu myös, että vaikka oletettaisiinkin, että yleishyödyllisen televisiopalvelun olisi pitänyt olla muista syistä kuin niistä, joihin kantaja on vedonnut ja jotka on mainittu edellä 134 kohdan kahdessa viimeisessä virkkeessä, tarjouskilpailun kohteena, tällaisen tarjouskilpailun puuttuminen nyt esillä olevassa asiassa olisi enintään voinut oikeuttaa komission aloittamaan EY 226 artiklan mukaisen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn Portugalin tasavaltaa vastaan, ja tämä menettely olisi voinut johtaa siihen, että jäsenvaltio olisi perunut tämän tehtävän antamisen ja järjestänyt tarjouskilpailun. Tämän tarjouskilpailun puuttumisen seurauksena ei sitä vastoin voi olla, että sitä, että yleishyödyllisen palvelun suorittajan julkisen palvelun velvoitteet rahoitetaan valtion varoista, olisi pidettävä yhteismarkkinoille soveltumattomana tukena, vaikka yleishyödyllisen palvelun määritelmän, toimeksiannon ja oikeasuhtaisuuden edellytykset täyttyisivätkin.

148 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo joka tapauksessa, että Portugalin tasavalta ei ollut mitenkään velvollinen järjestämään kilpailua ennen yleishyödyllisen televisiopalvelun antamista RTP:n tehtäväksi, toisin kuin kantaja väittää edellä 134 kohdan kahdessa viimeisessä virkkeessä mainituista syistä.

149 Tältä osin kantaja viittaa ensinnäkin käyttöoikeussopimuksia koskevaan tiedonantoon (edellä 134 kohta). Vaikka Portugalin tasavallan ja RTP:n välillä tehdyt julkista palvelua koskevat sopimukset kulkevatkin tosin nimellä ”käyttöoikeussopimus”, ei vaikuta siltä, että RTP olisi tässä tiedonannossa tarkoitettu konsessionhaltija (ks. erityisesti käyttöoikeussopimuksia koskevan tiedonannon 2.2 kohdan kuudes alakohta ja 2.4 kohdan kolmas alakohta), eli että RTP saisi korvauksen hyödyntämällä palvelua (kuten televisiotoiminnanharjoittaja, joka suorittaa lähetyksiä tilaajille) ja että se siis kantaisi toimintaan liittyvät riskit; myöskään kantaja ei esitä mitään tämänsuuntaista olettamaa.

150 Päinvastoin näyttää siltä, että RTP on julkinen televisiotoiminnanharjoittaja, joka lähettää ohjelmia koko väestölle ja jonka julkisen palvelun kustannuksista valtio vastaa.

151 Lisäksi vaikka RTP olisikin ollut käyttöoikeussopimuksia koskevassa tiedonannossa tarkoitettu konsessionhaltija, on todettava, että vaikka tässä tiedonannossa todetaankin, että ”yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä tehtäviä hoitavien julkisten yritysten ja julkisen vallan väliset suhteet kuuluvat periaatteessa [sen] piiriin” (käyttöoikeussopimuksia koskevan tiedonannon 2.4 kohdan kahdeksas alakohta), siinä kuitenkin täsmennetään nimenomaisesti, että ”audiovisuaalisella alalla tulee ottaa huomioon [Amsterdamin sopimuksen pöytäkirja]” (käyttöoikeussopimuksia koskevan tiedonannon 2.4 kohdan kahdeksanteen alakohtaan liittyvä alaviite 29). Näin ollen käyttöoikeussopimuksia koskevassa tiedonannossa tunnustetaan julkisen palvelun yleisradiotoiminnan erityisyys ja siinä tehdään tätä alaa koskeva varauma.

152 Lopuksi on huomattava, että käyttöoikeussopimuksia koskevan tiedonannon mukaan käyttöoikeussopimukset ”ovat perustamissopimuksen määräysten ja periaatteiden alaisia sikäli kuin – – niiden tarkoituksena on tuottaa taloudelliseen toimintaan kuuluvia suorituksia” (2.4 kohdan ensimmäinen alakohta). Käyttöoikeussopimuksia koskevassa tiedonannossa todetaan jäljempänä, että siinä ”ei käsitellä – – toimia, jotka ovat luonteeltaan muuta kuin taloudellista toimintaa, esimerkiksi oppivelvollisuuteen tai sosiaaliturvaan liittyviä toimia” (2.4 kohdan viidennen alakohdan toinen luetelmakohta).

153 Vaikka onkin totta, että julkista yleisradiotoimintaa pidetään yleishyödyllisenä palveluna eikä muuna kuin taloudellisena yleishyödyllisenä palveluna, on kuitenkin todettava, että tämä luokittelu yleishyödylliseksi palveluksi selittyy ennemminkin sillä vaikutuksella, joka julkisen palvelun yleisradiotoiminnalla on tosiasiallisesti muutoin kilpailu- ja markkinahenkisellä yleisradioalalla, eikä niinkään julkisen palvelun yleisradiotoiminnan väitetyllä markkinaulottuvuudella. Kuten Amsterdamin sopimuksen pöytäkirjasta selvästi ilmenee, julkinen yleisradiopalvelu ”liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin”. Vastaavasti julkisesta yleisradiotoiminnasta neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden edustajien 25.1.1999 antamassa päätöslauselmassa (EYVL C 30, s. 1) todetaan, että tällä toiminnalla ”hoidetaan yleishyödyllisiä kulttuurisia, sosiaalisia ja demokratiaa koskevia tehtäviä ja että sillä siksi on keskeinen merkitys demokratian, moniarvoisuuden, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden sekä kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden turvaamisessa [ja sen] on voitava vastaisuudessakin tarjota laaja ohjelmistovalikoima – – puhutellakseen koko yhteiskuntaa” (päätöslauselman B perustelukappale ja 7 kohta).

154 Tämä julkisen palvelun yleisradiotoiminnan erityisyys on siten perustana jäsenvaltioille Amsterdamin sopimuksen pöytäkirjassa myönnetylle vapaudelle antaa yleishyödyllisiä yleisradiopalvelutehtäviä. Se selittää ja oikeuttaa sen tosiseikan, että jäsenvaltiolta ei voida vaatia, että se turvautuu tarjouskilpailuun tämän yleishyödyllisen

palvelutehtävän antamiseksi, ainakaan silloin, kun se päättää itse varmistaa tämän julkisen palvelun julkisen yhtiön välityksellä, kuten nyt esillä olevassa asiassa.

155 Samoista syistä yhtä merkityksettömiltä vaikuttavat kantajan myös esittämät viittaukset kilpailupolitiikkaa koskevaan XXXI kertomukseen ja siihen tulkintaan, jonka komissio on sille antanut edellä 134 kohdassa mainitussa asiassa Teleaustria ja Telefonadress sekä edellä 134 kohdassa mainitussa asiassa Teckal. Näillä viittauksilla, jotka koskevat täysin erilaisia toimintoja kuin julkisen palvelun yleisradiotoimintaa, kantaja on edelleenkin jättänyt ottamatta huomioon viimeksi mainitun alan erityispiirteet ja jäsenvaltioiden erityiset tavoitteet silloin, kun ne määrittelevät ja organisoivat julkista yleisradiotoimintaa.

156 Kaikista edellä esitetyistä näkemyksistä johtuu sen lisäksi, että komission ei ollut EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen myöntämiseksi tutkittava, oliko yleishyödyllinen televisiopalvelu uskottu tarjouskilpailun jälkeen (edellä 146 kohta), että Portugalin tasavallan ei missään tapauksessa tarvinnut turvautua tarjouskilpailuun.

157 Neljättä Altmark-edellytystä koskevasta kantajan väitteestä (edellä 135 kohta) on todettava, että työjärjestyksen 113 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan ratkaista, onko asia jätettävä tutkimatta ehdottoman prosessinedellytyksen puuttumisen vuoksi. Tätä varten mainitun työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan on jätettävä tutkimatta perusteet, jotka on esitetty ensimmäisen kerran kantajan vastauksessa ja jotka eivät perustu käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin (asia T-40/01, Scan Office Design v. komissio, tuomio 28.11.2002, Kok. 2002, s. II-5043, 96 kohta ja yhdistetyt asiat T-134/03 ja T-135/03, Common Market Fertilizers v. komissio, tuomio 27.9.2005, Kok. 2005, s. II-3923, 51 kohta). Peruste tai argumentti, jolla laajennetaan aikaisemmin kannekirjelmässä esitettyä perustetta, on kuitenkin otettava tutkittavaksi (asia C-412/05 P, Alcon v. SMHV, tuomio 26.4.2007, Kok. 2007, s. I-3569, 38–40 kohta ja asia T-107/04, Aluminium Silicon Mill Products v. neuvosto, tuomio 14.3.2007, Kok. 2007, s. II-669, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

158 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että tämä väite on esitetty vasta vastaajan vastauksessa (14–22 kohta), eikä se perustu ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa menettelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Tältä osin se, että komissio on omasta aloitteestaan palauttanut mieliin puolustuksessaan (erityisesti 37 kohta) neljännen Altmark-edellytyksen kiistääkseen kanteeseen sisältyvän väitteen siitä, että kyseessä olevan yleishyödyllisen palvelun tehtävänanto olisi edellyttänyt kilpailua, ei muodosta millään tavoin edellisessä kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettua menettelyn kuluessa esiin tullutta tosiseikkaa tai oikeudellista seikkaa, jonka perusteella kantaja voisi tehokkaasti esittää vastauksessaan nyt esillä olevan väitteen.

159 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että tämä väite ei merkitse aikaisemmin kannekirjelmässä esitetyn perusteen laajentamista siltä osin kuin siinä tuodaan esiin komission velvollisuus varmistaa, onko korvauksen taso määritetty tarkastelemalla sellaisia kustannuksia, joita hyvin johdetulle ja riittävillä välineillä varustetulle keskivertoyritykselle aiheutuisi näiden julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä. Kantaja on kannekirjelmässä ainoastaan arvostellut sitä, että tarjouskilpailua ei järjestetty, kun yleishyödyllisen televisiopalvelun tehtävä annettiin RTP:lle (ks. kannekirjelmän 175–183 kohta) viittaamatta mitenkään neljänteen Altmark-edellytykseen, eikä se ole missään muodossa esittänyt väitettä, joka on nyt esillä – ja täysin erilainen – ja jonka mukaan kilpailun puuttuessa komission olisi pitänyt ennen EY 86 artiklan 2 kohdan mukaisen poikkeuksen myöntämistä varmistaa – kantajan mukaan – neljännen Altmark-edellytyksen mukaisesti, että RTP:lle myönnetyn korvauksen taso oli määritetty hyvin johdetun ja riittävillä välineillä varustetun keskivertoyrityksen tarpeiden mukaan.

160 Tästä seuraa, että neljättä Altmark-edellytystä koskeva kantajan väite on jätettävä tutkimatta.

161 Kaikista edellä esitetyistä päätelmistä johtuu, että tämän perusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Toinen osa, joka koskee EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisperusteiden noudattamatta jättämistä

– Asianosaisten lausumat

162 Kantaja väittää, että komissio ei ole noudattanut EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisperusteita, sellaisina kuin ne on esitetty yleisradiotiedonannossa, ja joiden mukaan ensinnäkin jäsenvaltion on määritettävä kyseessä olevan yrityksen tehtäväksi uskottu julkisen palvelun tehtävä, toiseksi palvelua on myös todella tarjottava, kolmanneksi sopimuksen kohteena olevan palvelun todellisen tarjoamisen on oltava riippumattoman valvonnan alaista ja neljänneksi valtion taloudellisten korvausten myöntämisessä on noudatettava avoimuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

163 Ensimmäisen perusteen osalta valtio ei voisi valita julkisen palvelun ”laajaa” määritelmää silloin, kun se päättää, kuten nyt esillä olevassa asiassa, antaa julkisen palvelun sellaisen yrityksen tehtäväksi, joka samanaikaisesti harjoittaa kaupallisia toimintoja muiden toimijoiden kanssa kilpaillen. Tällainen määritelmä ei mahdollista selvää erottelua kilpailuun perustuvan toiminnan ja julkisen palvelun toiminnan välillä ja se tekisi mahdottomaksi sekä julkisen palvelun todellisen tarjoamisen valvonnan että yrityksen kustannusten jakamisen sen kaupallisten toimintojen ja julkisen palvelun toimintojen kesken. Portugalin valtio ei ollut määritellyt selvästi, avoimesti ja valvottavissa olevin tavoin RTP:lle uskotun julkisen palvelun tehtävää eikä sen rahoittamiskeinoja.

164 Tämä kritiikki ei ole kantajan mielestä abstraktia. Se perustuu konkreettisesti valvontamekanismien tehottomuuteen. Riidanalaisen päätöksen 56–59 perustelukappaleessa luetelluista valvontamekanismeista Portugalin tasavallasta ja RTP:stä riippumattomien elimien täytäntöönpanemia ovat ainoastaan eri alojen edustajista koostuvan neuvoa-antavan lautakunnan ja ulkopuolisten tilintarkastajien suorittamat valvonnat.

165 Sen lisäksi, että komissio ei riidanalaisessa päätöksessä esitä mitään viitettä riippumattomien valvontojen toteuttamisesta, se ei ole yrittänytkään varmistaa, että tällaiset valvonnat on käytännössä suoritettu. Komissio ei kuitenkaan ole pelkästään velvollinen kirjaamaan teoriassa määrättyjä mekanismeja, vaan myös varmistamaan niiden todellisen soveltamisen.

166 Vaikka komissiolla olikin ollut kaikki tutkintavaltuudet tätä varten, se ei ollut tehnyt mitään aloitetta eikä reagoinut mitenkään kantajan toistuviin pyyntöihin saada Portugalin viranomaisilta sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset taikka ilmoituksen siitä, että näitä kertomuksia ei ollut. Kantajan omin keinoin hankkimat tiedot paljastivat yhtäältä, että vuosina 1992–1997 RTP:lle ei ollut tehty yhtään riippumatonta tilintarkastusta, ja toisaalta vuonna 1998 suoritetusta sopimusperusteisesta ulkoisesta tilintarkastuksesta saatavilla olevat seikat paljastivat vakavia puutteita.

167 Komissio ei ole myöskään noudattanut julkisen palvelun todellisen tarjoamisen kriteeriä. Riidanalaisen päätöksen tueksi ei ole esitetty mitään asiakirjatodistetta siitä, että RTP olisi täyttänyt tehokkaasti sille uskotun julkisen palvelun tehtävän. Mitään riippumatonta tilintarkastusta ei myöskään ollut suoritettu vuosina 1992–1997 ja vuotta 1998 koskeva sopimusperusteinen ulkopuolinen tilintarkastuskertomus paljasti lukuisia puutteita RTP:n julkisen palvelun tarjoamisessa.

168 Koska EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytyksiä, sellaisina kuin komissio itse on ne määritellyt, ei ole noudatettu, riidanalainen päätös olisi kumottava.

169 Kantaja lisää, että yleisradiotiedonannossa kielletään toteamasta, että julkista palvelua todella tarjotaan, kun julkisen palvelun velvoitteen täyttämisen valvontamekanismit eivät toimi. Jos valvonta toimii ja toimivaltaiset viranomaiset katsovat, että julkista palvelua ei ole tarjottu tai että tietyt kustannukset eivät liity tähän palveluun, komissio ei voi sivuuttaa tätä valvontaa ja katsoa riidanalaisessa päätöksessä ja

vastauksessaan tekemällään tavalla, että kokonaisuus kuuluu julkisen palvelun alaan ja että yrityksen esittämät kaikki kustannukset johtuvat julkisen palvelun tehtävästä.

170 On palattava yli vuosi ennen riidanalaista päätöstä laadittuun Tribunal de Contasin kertomukseen, josta Portugalin tasavalta ja RTP tiesivät sekä josta myöskin komission olisi täytynyt olla tietoinen. Kun otetaan huomioon sekä komission RTP:hen kohdistaman tutkinnan kesto että jäsenvaltioiden lojaalin yhteistyön velvoite yhteisön toimielinten suhteen, komissio ei voinut olla tietämättä Tribunal de Contasin suorittamasta yksityiskohtaisesta tutkinnasta, eikä se ole voinut olla tietämättä tämän kertomuksen olemassaolosta.

171 Tämä kertomus vahvistaa vuotta 1998 koskevan sopimusperusteisen ulkopuolisen tilintarkastuskertomuksen sekä kannekirjelmän sisällön niiden komission virheiden osalta, joita se on tehnyt RTP:lle julkisen palvelun suorittamisesta aiheutuneiden kustannusten analyysissä. Se vahvistaa myös kantajan väitteet, jotka koskevat komission tekemää oikeudellista virhettä EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytysten arvioinnissa erityisesti valvontamekanismien tehottomuuden suhteen. Se vahvistaa myös, että RTP ei ole tarjonnut odotettua palvelua. Kun otetaan huomioon yleisradiotiedonannon kriteerit, ”komissio ei [olisi] voi[nut] suorittaa [EY] 86 artiklan 2 kohdan mukaisia tehtäviään eikä siten [olisi] voi[nut] myöntää määräyksen mukaisia poikkeuksia” (tiedonannon 43 kohta).

172 Kantajan mukaan ei ollut mahdollista, että komissio ei ollut tietoinen Tribunal de Contasin kertomuksesta, josta ilmeni selvästi, että EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytykset eivät olleet täyttyneet. Komissio ei voi yrityksen tilintarkastajan laatimien kertomusten tai yrityksen kirjanpidon perusteella valvoa tapaa, jolla RTP tarjoaa julkisen palvelun. Tilintarkastajan tehtävänä ei ole tarkistaa, tarjoaako tietty yritys julkisia palveluja vai ei, ja vielä vähemmän sitä, mitkä summat vastaavat näitä palveluja. Riidanalainen päätös on siis selvästi lainvastainen ja se olisi kumottava.

173 Komissio vastaa, että toisin kuin kantaja väittää, yleisradiotiedonannossa ei aseteta riippumatonta valvontaa koskevaa velvoitetta julkisen palvelun yleisradiotoiminnan todellisen tarjoamisen osalta. Tämän tiedonannon 29 kohdassa vahvistetaan kolme kriteeriä, jotta toimenpide voisi saada EY 86 artiklan 2 kohdassa määrätyn poikkeuksen. Näitä kriteerejä, jotka koskevat yleishyödyllisen palvelun määritelmää, julkista palvelua koskevaa tehtävänantoa ja oikeasuhtaisuutta, on sovellettu riidanalaisessa päätöksessä.

174 Ei pidä paikkaansa, että julkisen palvelun ”laaja” määritelmä ei mahdollista kilpailuun perustuvan toiminnan ja julkisen palvelun toiminnan erottamista, ja että se tekee mahdottomaksi julkisen palvelun todellisen tarjoamisen valvonnan ja yhtäältä kustannusten jakamisen kaupallisten toimintojen ja toisaalta julkisen palvelun toimintojen kesken.

175 Komission rooli yleisradioalalla rajoittuu julkisen palvelun määritelmässä tapahtuneiden mahdollisten ilmeisten virheiden tarkistamiseen; tämän määritelmän olisi oltava sopusoinnussa tietyn yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin vastaamisen tavoitteen kanssa. Komissio ei ole todennut tällaisia virheitä.

176 Näissä olosuhteissa kyse on siitä, oliko julkisen palvelun tehtävän rahoittaminen oikeassa suhteessa julkisen palvelun nettokustannuksiin. Komission päätelmä kuitenkin on, että RTP:n kyseessä olevana aikana saama kokonaisrahoitus ei ole ylittänyt julkisen palvelun nettokustannuksia.

177 On todettu, että RTP sovelsi erillistä kirjanpitoa julkisen palvelun toimintojen ja kaupallisten toimintojen osalta; viimeksi mainittuja suorittivat oikeudellisesti eri yritykset. RTP:n kirjanpito on siis osoittanut, mitkä olivat julkisen palvelun tehtävän kustannukset ja siitä saadut tulot, sekä RTP:n osakkuudet kaupallisissa yrityksissä, mitkä on kirjattu taloudellisina investointeina. Tilintarkastaja on tarkistanut vuosittain RTP:n tilit. Portugalin sisäisen rahoitusjärjestelmän puitteissa RTP oli saanut lisäksi vain osittaisen korvauksen julkisen palvelun kustannuksistaan. Tämän vuoksi RTP on soveltanut kirjanpidon toista tasoa varsinaisille julkisen palvelun toiminnoille, mikä on aina ilmaistu julkista palvelua koskevissa kertomuksissa; tämä on

osoittanut avoimella tavalla, mitkä kustannukset kunkin julkisen palvelun toiminnan osalta olivat korvattavissa.

178 On totta, että Portugalin viranomaiset halusivat aluksi panna täytäntöön julkisen palvelun sopimuksilla korvausmekanismin, joka ei kattanut kaikkia julkisen palvelun kustannuksia. Yhteisön oikeudessa sallitaan kuitenkin mainittujen kustannusten täysi korvaaminen. Kantaja ei siten voi vedota muihin toimenpiteisiin, joita Portugalin viranomaiset ovat myöhemmin toteuttaneet kattaakseen sen osan kustannuksista, joita ei vielä ollut korvattu.

179 Lisäksi näkemyksen siitä, että oli lainmukaista hyväksyä julkisen palvelun tehtävän ”laaja” määritelmä RTP:n tapauksessa, koska oli osoitettu, että tämän tehtävän rahoitus oli ollut oikeassa suhteessa sen nettokustannuksiin nähden, vahvistaa myös se seikka, että markkinat eivät olleet vääristyneet julkisen palvelun toiminnasta johtuvien kaupallisten toimintojen osalta.

180 Väite, joka koskee valvontamekanismin väitettyä tehottomuutta, ei ole pätevä. Komission rooliin ei kuulu arvioida, onko RTP tai Portugalin tasavalta soveltanut oikein kaikkia Portugalin sisäisiä sääntöjä, vaan ainoastaan tarkistaa, onko RTP:n saama valtion rahoitus perustamissopimuksen kanssa yhteensoveltuva. Tätä varten komissio oli ollut velvollinen analysoimaan ja arvioimaan julkisen palvelun toimintoihin ja RTP:n kaupallisiin toimintoihin liittyviä kustannuksia koskevia objektiivisia ja uskottavia tietoja.

181 On korostettava sitä, että kaikki nämä komission analysoimat ja vahvistamat tiedot olivat olleet Portugalissa asianmukaisten valvontamekanismien kohteena, kuten riidanalaisen päätöksen 177 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa yksityiskohtaisesti selostetaan.

182 Vaikka myöhemmin todettaisiinkin, että koko kuvailtu valvontajärjestelmä ei ole toiminut niin kuin sen piti tai että komissiolle toimitetut tiedot eivät pitäneet paikkaansa, tämä ei merkitse, että riidanalainen päätös sisältäisi jonkinlaisen virheen. Komissio on tehnyt tämän päätöksen niiden tietojen perusteella, jotka sillä oli hallussaan päätöksen tekopäivänä ja joita sillä ei ollut syytä epäillä.

183 Lopuksi väite siitä, että riidanalainen päätös ei perustu mihinkään todisteeseen siitä, että RTP on todella tarjonnut julkista palvelua, on virheellinen. Komission tehtävänä ei ole arvioida konkreettisesti, onko julkisen palvelun sopimukset pantu yksityiskohtaisesti täytäntöön eikä sitä, onko niissä määriteltyjä laatunormeja noudatettu. Sen roolina on ainoastaan tarkistaa, voidaanko RTP:n julkisena palveluna suorittamia toimintoja pitää perustamissopimuksessa tarkoitettuina yleishyödyllisinä palveluina.

184 RTP:n yleishyödyllisinä palveluina suorittamat kaikki toiminnat ovat lainmukaisia eikä niihin liity mitään ilmeistä virhettä. Lisäksi tutkimuksen perusteella on voitu päätellä, että RTP:lle myönnetty rahoitus on tosiasiallisesti kohdistettu julkisen palvelun tehtävän suorittamiseen.

185 Komissio toteaa, että Tribunal de Contasin kertomus on kantajan vastauksessa toimitettu myöhässä ja ilman mitään vakuuttavaa perustelua tälle myöhästymiselle. Komissio kiistää puolestaan jyrkästi olleensa tietoinen tämän kertomuksen olemassaolosta ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä. Tämä kertomus ei sen mukaan missään tapauksessa horjuta riidanalaiseen päätökseen sisältyvää arviointia.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

186 Aluksi on tarkasteltava kysymystä siitä, onko kantajan vastauksessa liitteenä toimitettu Tribunal de Contasin kertomus otettava tutkittavaksi ja onko se merkityksellinen nyt esillä olevassa asiassa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden arvioimiseksi.

187 On tarkasteltava välittömästi tämän kertomuksen merkityksellisyyttä koskevaa kysymystä.

188 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että kun käsitellään EY 230 artiklaan perustuvaa kumoamiskannetta, yhteisön toimenpiteen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tietojen perusteella, jotka olivat olemassa toimenpiteen toteuttamisen ajankohtana. Erityisesti komission monitahoisia arviointeja on tutkittava ainoastaan niiden seikkojen perusteella, jotka olivat komission tiedossa sen arvioidessa asiaa (yhdistetyt asiat 15/76 ja 16/76, Ranska v. komissio, tuomio 7.2.1979, Kok. 1979, s. 321, Kok. Ep. IV, s. 311, 7 kohta; asia C-197/99 P, Belgia v. komissio, tuomio 11.9.2003, Kok. 2003, s. I-8461, 86 kohta; yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 81 kohta ja yhdistetyt asiat T-126/96 ja T-127/96, BFM ja EFIM v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. II-3437, 88 kohta).

189 Kantaja katsoo, että kun otetaan huomioon sekä komission RTP:n osalta suorittaman tutkinnan kesto että jäsenvaltioiden lojaalia yhteistyötä yhteisön toimielinten kanssa koskeva velvoite, tämä toimielin ei voinut olla tietämättä, että Tribunal de Contas suoritti yksityiskohtaisen RTP:tä koskevan tutkinnan eikä se voinut olla tietämättä tästä kertomuksesta.

190 On kuitenkin todettava, että kantaja, jolla on todistustaakka, ei esitä yllä mainittujen väitteiden lisäksi mitään konkreettista todistetta siitä, että komissio olisi ollut tosiasiallisesti tietoinen vaikkapa vain mainitun kertomuksen olemassaolosta riidanalaisen päätöksen tekohetkellä. Kantaja huomauttaa lisäksi, että se ei ollut tietoinen tämän kertomuksen olemassaolosta tämän päätöksen tekohetkellä.

191 Komissio puolestaan väittää jyrkästi, ettei se ollut mitenkään tietoinen tämän kertomuksen olemassaolosta riidanalaisen päätöksen tehdessään, joten sen oli mahdotonta pyytää sitä edes tiedoksi.

192 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei ole näytetty toteen, että komissio olisi ollut tietoinen Tribunal de Contasin kertomuksen olemassaolosta riidanalaisen päätöksen tekohetkellä.

193 Tästä seuraa, että riippumatta edes siitä, onko tämä kertomus otettava tutkittavaksi työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla, vaikka se on esitetty vasta kantajan vastauksessa, se on todettava merkityksettömäksi eikä sitä voida ottaa huomioon riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta arvioitaessa.

194 Tämän alustavan kysymyksen tultua ratkaistuksi on tarkasteltava kantajan esittämää näkemystä siitä, että jäsenvaltio ei voi valita julkisen palvelun ”laajaa” käsitettä, kun se päättää nyt esillä olevassa asiassa tapahtuneella tavalla uskoa yleishyödyllisen yleisradiopalvelun sellaisen toimijan tehtäväksi, joka harjoittaa samanaikaisesti kaupallisia toimintoja.

195 Aluksi on palautettava mieliin, että kuten oikeuskäytännössä todetaan (ks. vastaavasti edellä 144 kohdassa mainittu asia FFSA ym. v. komissio, tuomion 99 kohta) ja kuten komissio toteaa yleishyödyllisistä palveluista Euroopassa 20.9.2000 antamansa tiedonannon KOM(2000) 580 lopullinen 22 kohdassa, jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta, kun ne määrittelevät sen, mitä ne pitävät yleisiin taloudellisin tarkoituksiin liittyvänä palveluna. Tämän johdosta komissio voi asettaa kyseenalaiseksi sen, miten jäsenvaltio on määritellyt kyseiset palvelut, ainoastaan silloin kun on kyse ilmeisestä virheestä (julkisasiamies Léger’n ratkaisuehdotus asiassa C-309/99, Wouters ym., tuomio 19.2.2002, Kok. 2002, s. I-1577 ja erityisesti s. I-1583, ratkaisuehdotuksen 162 kohta ja edellä 145 kohdassa mainittu asia Olsen v. komissio, tuomion 216 kohta).

196 Yleishyödyllisten palvelujen merkitystä Euroopan unionille ja tarvetta varmistaa näiden palvelujen toiminta on korostettu lisäämällä EY 16 artikla EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella (ks. tältä osin julkisasiamies Alberin ratkaisuehdotus asiassa C-340/99, TNT Traco, tuomio 17.5.2001, Kok. 2001, s. I-4109 ja erityisesti s. I-4112, ratkaisuehdotuksen 94 kohta; julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa C-475/99, Ambulanz Glöckner, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-8089 ja erityisesti s. I-8094, ratkaisuehdotuksen 175 kohta; julkisasiamies

Jacobsin ratkaisuehdotus asiassa C-126/01, GEMO, tuomio 20.11.2003, Kok. 2003, s. I-13769 ja erityisesti s. I-13772, ratkaisuehdotuksen 124 kohta; julkisasiamies Poiares Maduron ratkaisuehdotus asiassa C-205/03 P, FENIN v. komissio, tuomio 11.7.2006, Kok. 2006, s. I-6295 ja erityisesti s. I-6297, alaviite 35 ratkaisuehdotuksen 26 kohdassa; ks. myös asia T-53/01 R, määräys 28.5.2001, Kok. 2001, s. II-1479, 132 kohta).

197 Asiassa 155/73, Sacchi, 30.4.1974 annetussa tuomiossa (Kok. 1974, s. 409, Kok. Ep. II, s. 271), joka koski muun muassa kysymystä siitä, muodostaako jäsenvaltion yritykselle antama yksinoikeus tarjota kaikenlaisia televisiolähetyksiä, jopa mainostarkoituksiin käytettyjä, kilpailusääntöjen rikkomisen, yhteisöjen tuomioistuin katsoi erityisesti yleishyödyllisen yleisradiopalvelun osalta, että jäsenvaltiot voivat laillisesti määritellä yleishyödyllisen yleisradiopalvelun niin, että se kattaa yleisen ohjelmiston lähettämisen. Tässä tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että ”mikään määräys perustamissopimuksessa ei estä sitä, että jäsenvaltiot poistavat joko taloudellista tai muuta kuin taloudellista yleistä etua koskevista syistä yleisradiolähetykset – – kilpailun piiristä antamalla niitä koskevan yksinoikeuden yhdelle tai useammalle laitokselle” (em. asia Sacchi, tuomion 14 kohta; ks. myös julkisasiamies Reischlin ratkaisuehdotus tässä asiassa, s. 433 ja 445, 2–5 kohta ja julkisasiamies Léger’n ratkaisuehdotus edellä 195 kohdassa mainitussa asiassa Wouters ym., ratkaisuehdotuksen 163 kohta).

198 Kun jäsenvaltiot ovat Amsterdamin pöytäkirjassa lausuneet, että ”jäsenvaltioiden julkinen yleisradiotoiminta liittyy suoraan jokaisen yhteiskunnan demokraattisiin, yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin tarpeisiin samoin kuin tarpeeseen turvat viestinnän moniarvoisuus”, ne ovat viitanneet suoraan käyttöönsä ottamiin julkisen palvelun yleisradiotoiminnan järjestelmiin, joiden tehtävänä on lähettää näiden jäsenvaltioiden koko väestön hyödyksi yleisiä televisio-ohjelmia.

199 Lopuksi on palautettava mieliin sanamuoto, jota käyttäen neuvosto ja neuvostossa kokoontuneet jäsenvaltioiden edustajat vahvistivat julkisesta yleisradiotoiminnasta 25.1.1999 antamassaan päätöslauselmassa (edellä 153 kohta) yleishyödyllisen yleisradiopalvelun tärkeyden.

200 Tässä päätöslauselmassa jäsenvaltiot, jotka ”katsovat, että yleisradiotoiminnalla hoidetaan yleishyödyllisiä kulttuurisia, sosiaalisia ja demokratiaa koskevia tehtäviä,

ja että sillä siksi on keskeinen merkitys demokratian, moniarvoisuuden, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden sekä kulttuurisen ja kielellisen moniarvoisuuden turvaamisessa; painottavat, että uudessa mediaympäristössä tarjolla olevien ohjelmien monipuolistuminen korostaa entisestään julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajien laaja-alaisen tehtävän tärkeyttä [ja] palauttavat mieleen, että Amsterdamin sopimukse[n] – – pöytäkirjassa vahvistetaan jäsenvaltioiden toimivalta yleisradiotoiminnan tehtävien ja rahoituksen osalta", panevat merkille ja vahvistavat uudelleen, että mainitussa pöytäkirjassa vahvistetaan se, että "[ne] haluavat yksimielisesti korostaa julkisen yleisradiotoiminnan tehtävää", että "julkisen yleisradiotoiminnan on voitava vastaisuudessakin tarjota laaja ohjelmistovalikoima jäsenvaltioiden sille määrittelemän tehtävän mukaisesti puhutellakseen koko yhteiskuntaa" ja että "näin ollen on perusteltua, että julkisella yleisradiotoiminnalla pyritään saavuttamaan laaja yleisö".

201 Edellä esitetyistä päätelmistä johtuu, että yhteisön oikeus ei mitenkään estä sitä, että jäsenvaltio määrittelee yleishyödyllisen yleisradiopalvelun laajasti siten, että se kattaa yleisen ohjelmiston lähettämisen.

202 Tätä mahdollisuutta ei horjuta se, että julkisen palvelun yleisradiotoimija harjoittaa myös kaupallista toimintaa, kuten mainostilan myyntiä.

203 Tämän mahdollisuuden horjuttaminen tekisi itse yleishyödyllisen yleisradiopalvelun määritelmän riippuvaiseksi sen rahoitustavasta. Yleishyödyllinen palvelu määritellään kuitenkin suhteessa siihen yleiseen etuun, joka sillä on tarkoitus tyydyttää, eikä suhteessa niihin keinoihin, joilla varmistetaan sen tarjoaminen. Kuten komissio toteaa yleisradiotiedonannon 36 kohdassa, "julkisen palvelun tehtävän määrittelyä koskevaa kysymystä ei pidä sekoittaa kysymykseen näiden palvelujen rahoitusjärjestelyistä".

204 Kaikista edellä esitetyistä näkemyksistä seuraa, että ei voida kiistää jäsenvaltioiden toimivaltaa määritellä yleishyödyllisiä yleisradiopalveluja niin, että niihin kuuluu laajan ohjelmiston lähettäminen, vaikka se sallii toimijan, jonka tehtävänä tämä

yleishyödyllinen palvelu on, harjoittaa kaupallisia toimintoja, kuten mainostilan myyntiä.

205 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa muilta osin, että kantajan julkisen palvelun käsitteen laajasta määritelmästä myös kaupallista toimintaa harjoittavan yleisradiotoiminnan harjoittajan tapauksessa esittämän arvostelun lisäksi kantajan väitteet koskevat ennen kaikkea sitä, miten RTP on pannut tämän tehtävän täytäntöön ja sitä, miten komissio on valvonut sitä.

206 Kantajan mukaan komissio ei ole yrittänyt varmistaa, että RTP:n tämän tehtävän täytäntöönpano oli riippumattoman valvonnan kohteena. Komissio ei ole vain velvollinen kirjaamaan teoreettisesti määrättyjä valvontamekanismeja. Sen pitäisi lisäksi myös varmistaa niiden tehokas täytäntöönpano. Kantaja moittii komissiota siitä, että se ei ole hyväksynyt tämän pyyntöjä saada Portugalin viranomaisilta tietoja sopimusperusteisista ulkoisista tilintarkastuskertomuksista taikka saada ilmoituksen näiltä viranomaisilta siitä, että näitä kertomuksia ei ole. Se moittii lisäksi komissiota siitä, että riidanalaisessa päätöksessä ei ole todisteita siitä, että RTP on täyttänyt tosiasiallisesti sille uskotun julkisen palvelun tehtävän.

207 Riidanalaisen päätöksen asiassa tältä osin merkitykselliset perustelukappaleet ovat 56–59 ja 177–181 perustelukappale.

208 Jotta voidaan lausua kantajan väitteiden perusteltavuudesta, on tutkittava kysymystä, joka koskee julkisen yleisradiotoiminnan harjoittajan julkisen palvelun tehtävän suorittamisen valvontaa.

209 Tämä tutkiminen edellyttää kaksiosaista analyysiä. Ensimmäisessä osassa on tutkittava kysymystä, joka koskee kaikkeen RTP:n julkisen palvelun yleisradiotoimintaan yleisesti sovellettavien laatukriteerien – tai laatunormien – noudattamisen valvontaa. Toisessa osassa on tutkittava kysymystä, joka koskee sen valvontaa, onko RTP todel-

lisuudessa tarjonnut konkreettisesti siltä odotettua julkista palvelua, sekä näiden palvelujen ja niiden ilmoitettujen kustannusten välisen vastaavuuden valvontaa.

210 Kun ensimmäinen analyysinosa koskee julkisen televisiopalvelun laatuun kohdistuvaa subjektiivista arviointia, toinen osa koskee objektiivista kysymystä RTP:n tilien hallinnollisesta ja kirjanpidollisesta vilpittömyydestä niiden kustannuspaikkojen osalta, jotka ne sisältävät, ja niiden kustannusten osalta, joihin ne liittyvät. Komissio voi tehokkaasti tarkistaa julkisen palvelun kustannuksiin kohdistuvan valtion rahoituksen oikeasuhtaisuuden vain, jos se on kohtuullisella tavalla vakuuttunut niiden rahoitus- ja kirjanpitotietojen luotettavuudesta, jotka sille on toimitettu julkisen palvelun toimijan ja sen toiminnan osalta.

211 Ensinnäkin kysymyksestä, joka koskee RTP:n laatukriteerien noudattamisen valvontaa, on todettava, että kun otetaan huomioon sen taloudellinen vaikutus, laajasti määritellyn julkisen palvelun yleisradiotoiminnan valtion rahoitus voidaan todeta valtiontukia koskevien perustamissopimusten määräysten mukaiseksi vain, jos julkisen palvelun tehtävänannossa ilmaistuja laatuvaatimuksia noudatetaan. Nämä laatuvaatimukset ovat itse asiassa yleishyödyllisten yleisradiopalvelujen olemassaolon peruste kansallisessa audiovisuaalisessa ympäristössä eikä siis ole mitään syytä siihen, että laajasti määritelty yleishyödyllinen yleisradiopalvelu, jossa uhrataan laatuvaatimusten noudattaminen kaupallisen toimijan sellaisen menettelyn hyödyksi, että lähetetään ohjelmistoa, joka on erityisesti määritelty mahdollisimman suuren yleisön saavuttamiseksi mainosten julkaisijoiden näkökannalta, saisi edelleen valtion rahoitusta samoin edellytyksin kuin jos näitä laatuvaatimuksia olisi noudatettu.

212 Ainoastaan jäsenvaltion on kuitenkin arvioitava, noudattaako julkista palvelua tarjoava yleisradiotoiminnan harjoittaja julkisen palvelun tehtävänannossa määriteltyjä laatunormeja. Kuten komissio toteaa neuvostolle, Euroopan parlamentille, talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Periaatteita ja suuntaviivoja yhteisön audiovisuaalipolitiikalle digitaaliaikaa varten 14.12.1999 antamassaan tiedonannossa KOM(1999) 657 lopullinen, ”sisältökysymykset ovat perusluonteeltaan maakohtaisia, sillä ne liittyvät suoraan ja tiiviisti kunkin yhteiskunnan kulttuurisiin, sosiaalisiin ja demokraattisiin tarpeisiin” ja ”läheisyysperiaatteen mukaisesti sisällön sääntely kuuluu siten ensisijaisesti jäsenvaltioiden vastuulle”. Komissio ei siis arvioi

laatuvaatimusten täyttämistä, vaan sen on voitava luottaa siihen, että jäsenvaltiot vastaavat asianmukaisesta valvonnasta (yleisradiotiedonannon 41 perustelukappale).

213 Koska komissio ei siis ole toimivaltainen varmistamaan konkreettisesti laatuvaatimusten täyttämistä, sen täytyy ja se voi lähtökohtaisesti ainoastaan todeta julkisen yleisradiotoiminnan tehtävänannon noudattamista koskevan valvontamekanismin olomassaolon riippumattoman elimen välityksellä.

214 Vain, jos nämä komissiolle tutkimuksen aikana annetut tiedot sisältävät vakavia viitteitä siitä, että vaikka valvontamekanismi onkin olemassa, sitä ei ole pantu täytäntöön, komissio voi ehkä joutua tutkimaan tämän täytäntöönpanon todellisuuden, mutta sen on kuitenkin huolehdittava siitä ettei se mene tätä tutkimista pidemmälle ja erityisesti ettei se korvaa jäsenvaltiota laatuvaatimusten noudattamisen konkreettisessa arvioinnissa.

215 Nyt edellä olevassa asiassa on selvää, että komissio on todennut, että on olemassa RTP:n julkisen palvelun velvoitteiden noudattamista koskeva valvontamekanismi. Riidanalaisessa päätöksessä todetaan siten, että ”julkisen palvelun sopimuksissa määrätään neuvoa-antavan lautakunnan perustamisesta, joka koostuu eri alojen edustajista. Lautakunta voi toteuttaa toimia varmistaakseen, että RTP täyttää julkista yleisradiotoimintaa koskevat yleiset ja erityiset velvoitteensa” (56 perustelukappale), että RTP:n on toimitettava ”kertomus kuluneen vuoden julkisen palvelun velvoitteista” (jäljempänä julkista palvelua koskeva kertomus) (riidanalaisen päätöksen 57 perustelukappaleen toinen virke) ja että ”valtiovarainministerin ja viestinnästä vastaavan hallituksen jäsenen on tarkistettava, että julkisen palvelun sopimuksia noudatetaan” (58 perustelukappaleen ensimmäinen virke).

216 Nämä riidanalaiseen päätökseen sisältyvät toteamukset kuvaavat riittävästi sitä, että on olemassa riippumaton mekanismi, jolla valvotaan sitä, että RTP noudattaa julkisen palvelun tehtävänsä laatuvaatimuksia.

217 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ylimääräisesti, ettei, kuten riidanalaisessa päätöksessä todetaan (178 ja 179 perustelukappale), ole kiistetty, että RTP on laatinut joka vuosi julkista palvelua koskevan kertomuksen ja että valtiovarainministeri ja viestinnästä vastaava hallituksen jäsen ovat teetättäneet tarkistuksen julkisen palvelun sopimuksen noudattamisesta.

218 Edellä esitetyn perusteella riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta ei voida kyseenalaistaa syistä, jotka koskevat komission suorittamaa tutkintaa siitä, olivatko laatuvaatimusten valvontamekanismit olemassa.

219 Toiseksi on tutkittava kysymystä, joka koskee RTP:ltä odotettujen julkisten palvelujen konkreettista tarjoamista ja tästä tarjoamisesta syntyneiksi väitettyjen kustannusten todellisuutta.

220 Kantajan väite on, että komissio ei ole siltä vaaditulla huolellisuudella varmistanut julkisten palvelujen tarjoamisesta ja niiden kustannuksista sille annettujen tietojen todellisuutta ja luotettavuutta. Komissio ei ole pohtinut vähäisimmälläkään neutraalisuudella ja puolueettomuudella RTP:n julkisen palvelun kustannuksina esittämien lukujen luotettavuutta. Erityisesti kantaja moittii komissiota siitä, ettei se ole mitenkään reagoinut sen pyyntöihin siitä, että Portugalin tasavaltaa pyydettäisiin esittämään sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset, joista kuitenkin on määrätty julkisen palvelun sopimuksissa ja joilla on tarkoitus arvioida ja valvoa julkisen palvelun tehtävien ja vastaavien todellisten kustannusten välistä suhdetta.

221 Komission vastaus on, että kun otetaan huomioon käyttöönotetut ja sovelletut kirjanpito- ja valvontamekanismit, sillä oli perusteltua syytä katsoa, että sille toimitetut tiedot olivat luotettavia. Näin ollen sitä ei voida moittia siitä, ettei se katsonut hyödylliseksi tai välttämättömäksi hyväksyä kantajan pyyntöä siitä, että Portugalin tasavalta toimittaisi sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset. Merkitystä ei ole sillä, että kaikkia kansallisella tasolla määrättyjä valvontamenettelyjä olisi välttämättä noudatettu, koska julkisten palvelujen tarjoamista ja niiden kustannuksia koskevien jäsenvaltion toimittamien tietojen objektiivinen luotettavuus oli riittävän varmistettu.

222 On palautettava mieliin, että valtiontukien valvontamenettely on, sen systematiikka huomioon ottaen, tuen myöntämisestä yhteisön oikeuden mukaisiin velvoitteisiinsa nähden vastuussa olevaa jäsenvaltiota vastaan aloitettu menettely. Tässä menettelyssä niillä muilla kuin asianomaisella jäsenvaltiolla, joita asia koskee, on komission tietolähteen asema, eivätkä ne tältä osin voi itse vaatia, että komission olisi kuultava niitä samalla kontradiktorisella tavalla kuin sen on kuultava kyseessä olevaa jäsenvaltiota (ks. asia T-366/00, Scott v. komissio, tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. II-1763, 52 ja 53 kohta; asia T-109/01, Fleuren Compost v. komissio, tuomio 14.1.2004, Kok. 2004, s. II-127, 42 ja 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 141 kohdassa mainittu asia Saxonia Edelmetalle ja ZEMAG v. komissio, tuomion 48 kohta). Niillä muilla kuin asianomaisella jäsenvaltiolla, joita asia koskee, on ainoastaan oikeus osallistua hallinnolliseen menettelyyn siinä määrin kuin yksittäistapaukseen liittyvissä olosuhteissa on tarkoituksenmukaista (edellä 188 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat British Airways ym. v. komissio, tuomion 60 kohta ja edellä 93 kohdassa mainittu asia Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomion 125 kohta).

223 Tässä asiayhteydessä sillä, jota asia koskee ja joka esittää komissiolle pyynnön siitä, että tämä toimielin käyttäisi toimivaltaansa saadakseen jäsenvaltiolta tiettyjä tietoja, ei ole mitään oikeutta saada pyyntöään toteutetuksi. On komission tehtävä tarpeen vaatiessa arvioida tämän pyynnön hyödyllisyyttä kyseessä olevien toimenpiteiden valvontatarpeisiin nähden. Tämän arvioinnin yhteydessä komissio voi ottaa huomioon tiedot, jotka sillä jo on.

224 Muilta osin muiden kuin asianomaisen jäsenvaltion osallistumis- ja tietojensaantioikeuksien rajallisuus ei ole ristiriidassa sen kanssa, että komission on valtiontukialalla suoritettava huolellinen ja puolueeton tutkinta (ks. analogisesti perusteluvelvollisuuteen sovellettu sama päätelmä, edellä 188 kohdassa mainitut yhdistetyt asiat British Airways ym. v. komissio, tuomion 64 kohta; ks. huolellisen ja puolueettoman tutkimisen velvoitteen osalta asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 60–62 kohta ja edellä 93 kohdassa mainittu asia Westdeutsche Landesbank Girozentrale ja Land Nordrhein-Westfalen v. komissio, tuomion 167 kohta).

225 Kun otetaan huomioon komission velvollisuus suorittaa huolellinen ja puolueeton tutkiminen, on todettava, että vaikka sillä onkin harkintavaltaa, se ei siten kuitenkaan voi jättää pyytämättä tietoja, jotka voivat vahvistaa tai horjuttaa muita kyseessä

olevan toimenpiteen tutkimiseksi keskeisiä tietoja, joiden luotettavuutta ei voida pitää riittävän selvänä.

226 Nyt esillä olevassa asiassa on ensinnäkin selvää, että komissiolla oli käytettävissään RTP:n tilinpäätökset (riidanalaisen päätöksen 67 perustelukappale ja 180 perustelukappaleen toinen virke). On myös selvää, että valtuutettu tilintarkastaja, toisin sanoen yrityksen ulkopuolinen ja riippumaton elin, tarkisti vuosina 1992–1998 vuosittain nämä tilinpäätösasiakirjat (riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen kolmas virke).

227 Kantaja ei millään tavoin kiistä tämän valvonnan olemassaoloa eikä väitä, että RTP:n tilinpäätöksissä olisi todettu virheitä. Se toteaa ainoastaan, että ”komissio ei voi valvoa tapaa, jolla RTP varmistaa julkisen televisiopalvelun, sellaisten tilinpäätösten perusteella, jotka yrityksen tilintarkastaja on vahvistanut, taikka yrityksen kirjanpidon perusteella”, ja se huomauttaa tältä osin, että tilintarkastajien oikeudellista asemaa koskevien sääntöjen mukaan (16.11.1999 annettu Decreto-Lei nro 487/99 (Portugalin asetus nro 487/99); Diário da República I, osa I-A, nro 267, 16.11.1999) tilintarkastajan ei pidä tarkistaa, onko tietty yritys tarjonnut julkisia palveluja vai ei, eikä varsinkaan määrittää, mitkä summat vastaavat tätä julkisen palvelun tarjoamista.

228 Tältä osin pitää paikkansa, että tilintarkastajan lakisääteinen tehtävä ei lähtökohtaisesti ole varmistaa, hoitaako yritys vai ei julkisen palvelun tehtävää, eikä arvioida tileille kirjattujen palvelujen luokittelua ”julkisiin palveluihin” kuten ei myöskään arvioida, mitkä kuluista voidaan kohdistaa näihin palveluihin. Tilintarkastajan lakisääteinen tehtävä on lähtökohtaisesti varmistaa tilit, eli antaa ulkopuolinen ja riippumaton arvio tilien säännönmukaisuudesta ja paikkansa pitävyydestä ja siitä kysymyksestä, antavatko ne totuudenmukaisen kuvan yhtiön tilasta.

229 Koska ja siltä osin kuin komissio voi yhtiön tilintarkastajan suorittaman tilinpäätösten varmistamisen perusteella pitää tilejä luotettavina, mikään ei estä – pikemminkin päinvastoin – tätä toimielintä käyttämästä näin varmistettuja tilejä, jos ne sisältävät merkityksellisiä tietoja julkisen palvelun kustannusten arvioimiseksi, kun se arvioi tuen oikeasuhtaisuutta EY 86 artiklan 2 kohdan puitteissa.

230 Lisäksi ja siltä osin kuin tilintarkastajan tehtäväksi voidaan hänen lakisääteisen tilien varmistamistehtävänsä lisäksi antaa täsmällisten lausuntojen antaminen muista kysymyksistä, jotka koskevat esimerkiksi julkisen palvelun tehtävän täytäntöönpanoa, mikään ei estä komissiota ottamasta huomioon tarpeen vaatiessa näitä lausuntoja.

231 Näistä edellä olevista päätelmistä johtuu, että minkään perusteella ei voida katsoa, ettei komissio voisi legitiimisti perustaa arviointiaan RTP:n varmistettuihin tilinpäätöksiin taikka RTP:n tilintarkastajien lausuntoihin.

232 Riidanalaisen päätöksen 57 perustelukappaleen toisessa virkkeessä ja 178 perustelukappaleessa mainittujen julkista palvelua koskevien kertomusten osalta, joissa ”kuvailtiin, miten kukin julkisen palvelun velvoite oli täytetty, ja osoitettiin näiden velvoitteiden täyttämisestä aiheutuneet kustannukset kirjanpidon avulla” (178 perustelukappale), ei ole kiistetty, että komissiolla oli ne käytettävissään tutkinta-ajan kaikkien vuosien osalta.

233 Näihin kertomuksiin sisältyvät tiedot kärsivät kuitenkin objektiivisesta heikkoudesta, josta komissio oli tietoinen. Tämä heikkous johtui siitä, että näihin julkista palvelua koskeviin kertomuksiin ei järjestelmällisesti liittynyt ”tilintarkastuslausuntoa” (relatório de auditoria) (riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen viimeinen virke).

234 Toisin sanoen ei ollut varmaa, että nämä julkista palvelua koskevat kertomukset, joissa annettiin yksityiskohtaiset tiedot kuhunkin julkiseen palveluun liittyvistä

kustannuksista, olisivat olleet RTP:n tilintarkastajien suorittaman riippumattoman ulkopuolisen valvonnan kohteena.

235 Tässä vaiheessa on huomattava, että tämä julkista palvelua koskevien kertomusten riippumaton ulkopuolisten tilintarkastajien suorittama valvonta, joka mainitaan riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen viimeisessä virkkeessä, esiintyy riidanalaisen päätöksen muissa kohdissa sekä todistusvoimaisessa portugalinkielisessä versiossa että muissa kieliversioissa vaihtelevan terminologian muodossa ja epäyhdenmukaisena: ”Paracer do Gabinete de Auditoria” ja ”tilintarkastuskertomus” (57 perustelukappaleen toinen virke), ”Paracer do Gabinete de Auditoria” ja ”tilintarkastuslausunto” (178 perustelukappaleen ensimmäinen virke), ”controlo – – pelo Gabinete de Auditoria a nível interno” ja ”tarkastustoimintaa harjoit[ti] – – sisäinen tilintarkastusyksikkö” (181 perustelukappaleen ensimmäinen virke) sekä vielä ”auditoria externa sistemática” ja ”järjestelmällisesti laadittu ulkopuolista tilintarkastuslausuntoa” (181 perustelukappaleen toinen virke).

236 Näistä terminologisista epätarkkuuksista huolimatta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että komissio on katsonut, että edellä 233 ja 234 kohdassa todettu heikkous kompensoitui sillä, että tiukat kustannuslaskentasäännöt varmistivat sen, että julkisen palvelun velvoitteet ja niiden kustannukset voitiin osoittaa ja tarkastaa asianmukaisesti (riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappale).

237 Komissio lisää, että ”vaikka näyttää siltä, ettei julkista palvelua koskevista kertomuksista järjestelmällisesti laadittu ulkopuolista tilintarkastuslausuntoa, kuvailtu järjestelmä varmisti sen, että palvelua tarjottiin vaaditulla tavalla” (riidanalaisen päätöksen 181 perustelukappaleen toinen virke).

238 Kumpaakaan näistä kahdesta toteamuksesta ei kuitenkaan voida hyväksyä.

239 Ensimmäisestä toteamuksesta (edellä 236 kohta) riittää, kun todetaan, että se, että ulkoisen tilintarkastuksen puuttumista ei voi loogisesti kattaa toteamus, jonka mukaan ”tiukat kustannuslaskentasäännöt varmistivat kuitenkin sen, että jokaisen

– – julkisen palvelun velvoitteen kustannukset voitiin osoittaa ja tarkastaa asianmukaisesti” (riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen viimeinen virke).

240 Tämä väite johtaa loppujen lopuksi seuraavaan ristiriitaiseen toteamukseen, jonka mukaan siitä, että tarkastusta ei ole suoritettu, ei ole seurauksia tietojen luotettavuudelle, koska tämä tarkastus oli mahdollinen. Yrityksellä voi olla täsmälliset ja selvät kustannuslaskentasäännöt, joiden perusteella voidaan suorittaa tehokas yksilöinti ja tarkastus, ja samanaikaisesti se voi kirjata kirjanpitoonsa joko vahingossa tai tahallaan lukuja tai otsikkoja, jotka eivät vastaa todellisuutta. Juuri tarkastusten puuttumisen vuoksi näitä poikkeamia todellisuudesta ei ole yksinkertaisesti todettu.

241 Tästä seuraa, että julkisia palveluja koskeviin kertomuksiin kohdistuvan järjestelmällisen RTP:n tilintarkastajien suorittaman ulkoisen tarkastuksen puuttuessa – ja toisin kuin komissio väittää riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen toisessa virkkeessä – tämä toimielin oli välttämättä epäillyt tai sen olisi pitänyt epäillä näihin kertomuksiin sisältyvien tietojen luotettavuutta, eikä tätä epäilyä voinut poistaa pelkkä toteamus kustannuslaskentasääntöjen laadusta.

242 Komission toisesta toteamuksesta, joka sisältyy riidanalaisen päätöksen 181 perustelukappaleeseen ja joka mainitaan edellä 237 kohdassa ja jonka mukaan kirjanpitosääntöjen laadusta päätellyn ensimmäisen toteamuksen lisäksi ”järjestelmä” (”sistema”) kokonaisuudessaan johti tämän toimielimen päättelemään, että sillä oli luotettavat tiedot, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei myöskään sitä voida hyväksyä, sillä myös se sisältää ristiriitaisuuden.

243 Tämä toteamus sisältää edellä 235 kohdassa riidanalaisen päätöksen terminologiaa koskevien selvennysten valossa seuraavan ajatuskuvion.

244 Aluksi komissio mainitsee lähtökohtaisesti riidanalaisen päätöksen 181 perustelukappaleen ensimmäisessä virkkeessä, että tämän päätöksen edeltävistä perustelukappaleista ilmenee, että tarkastustoimintaa harjoitettiin kolmella eri tasolla.

245 Tämän järjestelmän ensimmäinen tekijä, jonka komissio nimeää, on ”yrityksen sisäinen tilintarkastusyksikkö”. Kyseessä on riidanalaisen päätöksen 178 perustelukappaleessa tarkoitettu tilintarkastajien suorittama julkista palvelua koskevien kertomusten tarkastus, joka mainitaan uudelleen tämän päätöksen 180 perustelukappaleen viimeisessä virkkeessä.

246 Komissio nimeää tämän järjestelmän toisena tekijänä tarkastustoiminnan, jota harjoittavat ”vastuulliset valtion yksiköt”. Kyseessä on riidanalaisen päätöksen 179 perustelukappaleessa mainittu tarkastus.

247 Komissio nimeää tämän järjestelmän kolmantena tekijänä tarkastustoiminnan, jota harjoittaa ”ulkopuolinen tilitoimisto”. Kyseessä on riidanalaisen päätöksen 180 perustelukappaleen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu tarkastus.

248 Komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 181 perustelukappaleen toisessa virkkeessä lähtökohtaisesti, että vaikka näyttää siltä, ettei julkista palvelua koskevista kertomuksista ole järjestelmällisesti laadittu ulkopuolista tilintarkastuslausuntoa eli ettei näytä siltä, että järjestelmän ensimmäinen tekijä olisi toiminut oikein, tämä järjestelmä varmisti sen, että palvelua tarjottiin vaaditulla tavalla.

249 Tästä komission päätelmän tarkastelusta ilmenee, että tämä toimielin käyttää siis kolmesta tekijästä muodostuvan tarkastusjärjestelmän olemassaoloa ja täytäntöönpanoa koskevaa argumenttia päätelläkseen, että julkista palvelua tarjottiin vaaditulla tavalla, vaikka se toteaakin tämän järjestelmän toimimattomuuden erityisesti yhtä sen perustavanlaatuista tekijää koskevalta osalta. Näin riidanalaisessa päätöksessä ilmaistu toteamus sisältää myös tältä osin ristiriitaisuuden.

250 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että edellä tarkoitetuista komission kahdesta toteamuksesta huolimatta tämä toimielin ei voinut julkisia palveluja koskeviin kertomuksiin kohdistuvaa järjestelmällistä, RTP:n tilintarkastajien suorittamaa ulkoista tarkastusta koskevien todisteiden puuttuessa pitää luotettavina tietoja, jotka sisältyivät näihin kertomuksiin, joihin ei liittynyt tilintarkastajan lausuntoa.

251 Lisäksi on selvää, että kantaja oli useaan otteeseen kiinnittänyt komission huomion muihin kertomuksiin, toisin sanoen sopimusperusteisiin ulkoisiin tilintarkastuskertomuksiin, ja vaatinut, että tämä toimielin pyytää Portugalin tasavaltaa antamaan ne tiedoksi. Kantaja totesi 8.2.2002 esittämissään huomautuksissa, että sen tietojen mukaan vuotta 1998 koskeva sopimusperusteinen ulkoinen tilintarkastuskertomus oli erittäin kriittinen sen suhteen, miten RTP oli noudattanut vuoden 1996 julkista palvelua koskevan sopimuksen mukaisia velvoitteitaan.

252 Vaikka nämä kantajan huomautukset eivät itsessään olekaan ratkaisevia, kun otetaan huomioon osapuolille valtiontukia koskevassa tutkintamenettelyssä annettu rajoitettu rooli, nämä huomautukset olivat kuitenkin siinä epävarmassa tilanteessa, jossa komissio välttämättä oli, selvästi sellaisia, että ne vahvistivat tämän toimielimen tarpeen pyytää Portugalin tasavaltaa antamaan tiedoksi sopimusperusteiset ulkoiset tilintarkastuskertomukset.

253 Tämä tarve oli sitäkin suurempi, koska komissio tiesi, että sopimusperusteisten ulkoisten tilintarkastuskertomusten kohteena oli itse julkista palvelua koskevien sopimusten sanamuodon mukaan varmistaa tarjottujen julkisten palvelujen ja kustannusten välinen vastaavuus. Se ei siis voinut jättää ottamatta huomioon, että se saattoi saada näistä sopimusperusteisista ulkoisista tilintarkastuskertomuksista joka tapauksessa niiden vuosien osalta, joina vastuulliset valtion yksiköt eivät tarkastaneet julkista palvelua koskevia kertomuksia, ratkaisevia tietoja, jotka saattoivat vahvistaa – tai horjuttaa – sen käytettävissä jo olevia tietoja.

254 Kun otetaan huomioon edellä esitetyt toteamukset, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kun komissio ei ollut pyytänyt Portugalin tasavaltaa antamaan

tiedoksi sopimusperusteisia ulkoisia tilintarkastuskertomuksia, se laiminlöi velvollisuutensa suorittaa huolellinen ja puolueeton tutkinta.

255 Näin tehdessään komissiolla ei ole ollut riittävän luotettavia tietoja tosiasiallisesti tarjotun julkisen palvelun märittelyn osalta eikä tämän palvelujen tarjoamisesta tosiasiallisesti aiheutuneista kustannuksista. Koska komissiolla ei ollut tällaisia tietoja, se ei voinut tarkistaa tehokkaasti julkisen palvelun kustannusten rahoittamisen oikeasuhtaisuutta eikä se siis voinut päätellä tehokkaasti, että kyseessä ei ollut julkisen palvelun kustannusten ylikompensaatio.

256 Tästä seuraa, että ilman, että olisi syytä määrätä edellä 28 kohdassa mainittua asian selvittämistointa taikka tutkia kantajan esittämiä muita väitteitä ja perusteita, joihin vastataan edellä komission tutkintavelvollisuuden laiminlyönnin osalta, on kumottava riidanalaisen päätöksen 1 artikla, jossa komissio katsoo, että kyseisessä artiklassa mainitut RTP:lle myönnetyt valtiontuet eivät ole johtaneet tälle toimijalle uskotun julkisen palvelun velvoitteen täyttämisestä aiheutuvien nettokustannusten liialliseen korvaamiseen.

Päätelmä

257 Kaikista edellä esitetyistä toteamuksista johtuu, että on kumottava yhtäältä riidanalaisen päätöksen 1 artikla ja toisaalta tämän päätöksen 2 artikla siltä osin kuin siinä todetaan, että ”vapautus notariaatti- ja rekisteröintiveroista” ei ole valtiontukea.

258 Kanne on hylättävä muilta osin, toisin sanoen siltä osin kuin siinä vaaditaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan kumoamista käyttömaksujärjestelyjen ja vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskun osalta.

Oikeudenkäyntikulut

259 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdassa määrätään, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan. Nyt esillä olevassa asiassa on määrättävä komissio vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan neljä viidesosaa kantajan oikeudenkäyntikuluista ja kantaja on määrättävä vastaamaan yhdestä viidesosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Tapauskohtaisista toimenpiteistä, jotka Portugali on toteuttanut RTP:n hyväksi, 15.10.2003 tehdyn komission päätöksen 2005/406/EY 1 artikla kumotaan.

2) Päätöksen 2005/406 2 artikla kumotaan siltä osin kuin siinä todetaan, että vapautus notariaatti- ja rekisteröintiveroista ja -maksuista ei ole valtiontukea.

3) Kanne hylätään muilta osin.

4) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan neljä viidesosaa SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA:n oikeudenkäyntikuluista.

5) SIC vastaa yhdestä viidesosasta omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Julistettiin Luxemburgissa 26 päivänä kesäkuuta 2008.

E. Coulon M. Vilaras

kirjaaja jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asiaa koskevat oikeussäännöt ..... II - 1166

Tosiseikat ..... II - 1168

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 1173

Oikeudellinen arviointi ..... II - 1175

Kolmas kanneperuste, joka koskee oikeudellista virhettä, joka johtuu siitä, että tiettyjä toimenpiteitä ei ole luokiteltu valtiontueksi ..... II - 1176

Ensimmäinen osa, joka koskee sitä, että verovapautuksia ei ole luokiteltu valtiontueksi ..... II - 1176

– Asianosaisten lausumat ..... II - 1176

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1177

Toinen osa, joka koskee sitä, että käyttömaksujärjestelyjä ei ole luokiteltu valtiontueksi ..... II - 1188

– Asianosaisten lausumat ..... II - 1188

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1190

Kolmas osa, joka koskee sitä, että vuoden 1994 joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskua ei luokiteltu valtiontueksi ..... II - 1195

– Asianosaisten lausumat ..... II - 1195

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1196

Kolmatta kanneperustetta koskeva päätelmä ..... II - 1198

Neljäs kanneperuste, joka koskee oikeudellisia virheitä EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisedellytysten osalta ..... II - 1198

Ensimmäinen osa, joka koskee julkisen televisiotoiminnan antamista RTP:n tehtäväksi ilman kilpailua ..... II - 1199

– Asianosaisten lausumat ..... II - 1199

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1200

Toinen osa, joka koskee EY 86 artiklan 2 kohdan soveltamisperusteiden noudattamatta jättämistä ..... II - 1206

– Asianosaisten lausumat ..... II - 1206

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1211

Päätelmä ..... II - 1227

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1228